

83a.

D.

omnia conda-
tia vincit.

Lust uns liebe From dirge,
Macht alle arbeit Bezirge.
alle arbeit gekling

GRAMMATICORVM
VETERVM LIBELLI.

DE PROPRIETATE ET
DIFFERENTIIS
sermonis Latini.

ITEM, DE VERBIS
apud Terentium.

GEORGII FABRICII
CHEMNICENSIS
opera collecti.

LIPSIÆ.

CVM PRIVILEGIO.

*Ex fide P. Dominici Tomici
Collegii Varsaviensis
Hoc. Sepu.*

*Scilicet
cobi L. m.
reginalde
Hunc librum
donati. Fr.
denio. C. m.
nro.*

13952

G

c

A

mo

fect

ditio

traa

pria

cere

pret

mon

enim

nam

sit, &

Exp

cile

suet

tas e

tis e

nis

Prat

GEORGIUS FABRI-
CIVS CHEMNICENSIS
LVDOVICO V. C. F.
CAMERARIO.

ANimum hominis ornat sapientia,
orationem puritas. Nisi enim ani-
mo culto respondeat sermo elegans, per-
fecta nondum hominis virtus est aut eru-
ditio. De sapientia vera, qua cœlestis est,
tradunt ij, quorum illa est inquisitio pro-
pria, Theologi præstantes: de sermone di-
cere, ad artium minorum pertinet inter-
pretes. Requiruntur autem in polito ser-
mone duo, Latinitas & Explanatio, ita
enim ab auctore ad Herennium nomi-
nantur. Latinitas efficit, ut sermo verus
sit, & sine vicio conveniat cum præceptis.
Explanatio præstat, ut quod dicitur, fa-
cilè intelligatur, nec sit ab erudita con-
suetudine alienum. In hac parte difficul-
tas est, aut cum res una nominibus mul-
tis exprimitur, aut significatur peregrini-
s vel ignotis, vel non satis usitatis.
Præterea nullum verbum tam est pro-

prium, quod non in sensum alium interdum similitudine detorqueatur, aut quod non differat ab alio, ratione & iudicio utentium. Differentia verò verborum varia sunt, & plurium generum, nec solum in ipsis vocabulis, verumetiam in elementis, in pronuntiatione, in terminatione, in quantitate accidunt: res illas pueriles exemplis etiam minutis sed aptis explicabo. Distinguunt Festus & Sospater inter here & heri aduerbia. Inuenitur in libris Ciceronis & Ouidij manuscriptis, Tempora scribi in nota significatione: Timpora, cum pro parte capitis intelligitur. Aliud est, cum dicimus ara & hara, item habena & auena, item fatum & vadum: & scitum habitum illud M. Tullij, Ego quoque te iuuabo: cum id esset coco vel coci filio locutus. Corn. Fronto, cuius sed sermonibus purissimis, & bonarum doctrinarum plenis, aetas Seueri Imp. & posterorum fruebatur, in terminatione discrimen ponit, inter materiam & materiem: alij inter iuuentam

uen
liua
V
A
quor
sent
Pro
Cum
Fiet a
in qu
in n
seu n
qui n
quos
rum
Hom
re, a
versu
Ou
Esse i
tantu
literis
in ver

DEDICATORIA.

uentam & iuuentutem. In numeris aliud est illud Terentij in Andria,

Vt malis gaudeant, atq; ex incommodis

Alterius sua comparent vt commoda?

quorum verborum vel pueris aperta est sententia. Aliud verò longè, cùm de Proteo in Satyris canit Horatius:

Cùm rapies in ius, malis ridentem alienis, (arbor. Fiet aper, modò auis, modò saxum, & cùm volet, in quem locum sic eruditus interpres, vt in nostro legitur manuscripto: Malis seu maxillis (inquit) alienis rident, hi qui irati vel mœrentes, fingunt se ridere. quos non delectat risus. qualis est procorum γυαθμοῖσι γελῶτων ἀλλοτρίοισι, apud Homerum. Eodem modo aliud est parere, aliud parère, aliud parère, vel, vt in versu illo Enniano,

Oua parere solet pennis genu' condecoratum.

Esse igitur differentias certò constat, nec tantum in istis minimis, qua tincti modò literis possunt facile deprehendere: sed in verbis obscuris, & natura inter se aduersis:

uersis : quorum explicationes olim traditæ sunt à Grammaticis doctis. Antonio Gniphone , Cluatio Verrio, Atteio Philologo, Sosipatro Charisio , quorum scripta eius argumenti omnium interciderunt. Extat vnicus liber Nonij Marcelli , extant Corn. Frontonis , & nescio cuius Agratij tenuia fragmenta, quæ nunc in locis multis edimus castigatiora: quibus addita sunt ex interpretibus Terentij Ciceronis, Virgilij , quæ visa opportuna : tum è Varronis, Festi, Charisij, Scauri, Agellij, monumentis , quæ non fuerunt omittenda. Tradiderunt eiusmodi verborum differencias etiam veteres Iureconsulti, nec aliud fuerunt in doctrina diuisionum cæ Alexigæis apud Dialecticos : quæ etiam si tam fixæ & religiosa non sunt , vt Tabula legum , aut Prætorum edicta : præclarum tamen est, verborum proprietatem nouisse , & eorum obseruare vsum & diuersitatem. Vt enim religionem non abolet hæreticorum insania, nec leges ciuiles tollit contumacium seditio : ita integritas

integritatem & veritatem sermonis, im-
 peritorum abusus aut negligentia non
 debet deprauare, aut potest tollere. Nec
 unquam pœnitebit adolescentem litera-
 tum, ad has Observationes attentum
 fuisse, adhibitis videlicet scriptorum ele-
 gantissimorum testimonijs atq; exemplis.
 Hoc quale sit Ludouice, pater tuus vir
 clariss. & nostrorum studiorum princeps,
 optimè intelligit, propter cuius perpetu-
 am obseruantiam, meumq; in te, & fra-
 trem tuum Philippum, amorem veterem
 & firmissimum, ad te Grammaticorum
 hac prisca fragmenta, qualiacunque
 sunt, nunc mitto: quibus adiuncta è
 membranis antiquis verborum Teren-
 tianorum interpretatio: qui libellus ni-
 hil vitij habet, nisi quod nimium breuis
 sit. Si quis autem naniam illam pueri-
 lem mihi occinerit, de te largitor: scio
 me auctoritate & patrocinio viri summi
 patris tui iri defensum, praesertim in ne-
 gotio literario, in quo & docere fideli-
 ter, & tradita communicare candidè

EPISTOLA

*& libenter, utrunq; præclarum est. Vale
feliciter. E ludo illustri, Misna. Cal.
Ian. inchoantibus annum à nato Christo
M. D. LXIX.*

Hæ notæ significant.

- † Deesse aliquid aut corruptum esse.
- * Bis dictum, vel esse auctoris alterius.
- Glossæ.

LECTORI

*Grammaticus labor est in parvis: sed tamen illa,
Maxima prudenti commoda, parua ferunt.
Cui mens est sapiens, & culta gratia lingua,
Is demum verè doctus habendus homo est.
Verba sed insipida qui fundit inania mente,
Edere hirundineos dicitur ille sonos.
Testis Aristophanus: cui mentem doctus Apollo,
Mercurius numeros, verba Minerua dedit.*

ale
Cal.
isto

CORNELII FRONTONIS.

NONII MARCELLI.

AGRAETII.

AELII DONATI.

ARRVNTII CELSI.

FL. SOSIPATRI CHARISII.

Q. ASCONII POEDIANI.

MARII SERVII HONORATI.

SEX. POMPEII FESTI.

M. TERENCEII VARRONIS.

Q. TERENCEII SCAURI.

AGELLII.

CORNELII

A 5

Cornelij

Copyright

li
g.
tu
no
fec
m
tu
di
san
&
rin
rin
[
Pic
nem

Cornelij Frontonis.

INter ultionem & vindictam. Ultio vindicat factum : Vindicta & vindicatio futura prohibet. Ideo Mars ultor, non vindex dicitur.

Prædam & Rapinam. Præda victos spoliat : Rapina subito venit. Itaq, illa victoria gaudet, hæc petulantia.

Cur & quare. Cur, simpliciter percontatur : Quare, causam rationemq, desiderat.

Delictum & peccatum. Qui deliquit, non fecit, quod facere debuit. Qui peccauit, hoc fecit, sed partum recte.

Remedium & medicamentum. Remedium, ne periclitemur, datur : Medicamentum, ad subita pericula aptatur. Atq, ita remedium submouet imminetia, medicamentum sanat non sana.

Flumen & Fluuium, Flumen, idem fluit & manet : Fluuus, temporibus siccatur.

Corinthium & Corinthiacum & Corinthiensem. Corinthium cinem dicimus, Corinthiacum vas, Corinthiensem frontem.

[Inter Picenum & Picentem hoc inter est. Picenum vas dicimus : Picentem verò hominem, Hilemus.]

Roseum

Roseum & rosaceum. Roseum per se :
Rosaceum mixtum.

Fusum & nigrum. Fusco album opponi-
tur : Nigro candidum.

Pugnare , oppugnare & impugnare.
*Qui pugnatur, resistit : qui oppugnat, obsessor
est : qui impugnat, per omnia inimicus est : Ita-
que pugnatur exercitus : oppugnantur vel ca-
stra vel urbes : impugnantur inimici.*

Album & Candidum. Album natura :
Candidum cura fit.

Decus & decor , & decorum. Decus
honoris : Decor forma : Decorum actionis.

Pompeij porticus , & Pompeia , &
Pompeiana. Pompeij , si possidet : Pom-
peia , si publicauit : Pompeiana, si in alterius
dominationem venit.

Satiatum & saturatum. Satiatus ven-
tris : Saturatus animi.

Obiurgat eum, cuius habet potestatem:
Monet, propter beneuolentiam: Admonet
ut confirmet memoriam: Submonet, ut possit
ordinate pronuntiare. Igitur in obiurgante
potestas, in monente beneuolentia, in admo-
nente memoria, in submonente officium.

Antiquum & Vetus. Antiquum est,
quod excessit patrum memoriam: Vetus an-
norum multorum sentit utilitatem. Vinum hoc
melius

melius est, quò fit vetustius.

Sartrix & sarcinatrix. Sartrix, quæ sar-
cit: Sarcinatrix, quæ sarcinas seruat.

Videre, & Spectare, & Intueri, &
Aspicere & animaduvertere, & Cerne-
re: Videmus *natura*, Spectamus *volunta-*
te, Intuemur *cura*, Aspicimus *ex impropi-*
so, Animaduvertimus *animo*, Cernimus
oculis.

Ostentum & portentum, & Monstrum,
& Prodigium. Ostentum, quod præter
consuetudinem offertur, ut puta si videatur ter-
ra ardere, vel cælum, vel mare: Portentum,
quod porro & diutius manet, futurumq; postmo-
dum aliquid significat: Monstrum est contra
naturam, ut est Minotaurus: Prodigium, quod
mores faciunt, per quod detrimentum expectatur.
Itaque qui prodigia faciunt, prodigi vocan-
tur. In ostento raritas admirationem facit. In
monstro rectus ordo naturæ vertitur. In por-
tento differtur euentus. In prodigio detrimen-
tum significatur.

Turbam & frequentiam. *Augustus locus*
facit turbam: Frequentiam *multitudo*.

Putant & suspicantur. Qui putant, omni
genere errant: qui suspicantur, aliquo modo
præuident.

Frater & germanus. Frater aut ex alia
matre,

matre autem ex alio patre potest esse: Germanus ex iisdem parentibus sit necesse est.

Sermo & loquela. Sermo omnium gentium est: Loquela cuiusq; gentis dialectus propria.

Comes, & Aflecla, & Sodalis, & cliens. Comes iter facit: Aflecla sequitur potentiores: Sodalis adolescentia nomen est: Cliens implorat opem & fidem, Ita Comes tutus, Aflecla officiosus, sodalis amicus, cliens submissus.

Causa & Ratio. Causa docet factum: Ratio soluit obscura.

Nomen & Vocabulum. Nomen proprium indicat: Vocabulum diffundit significationem.

Horret & trepidat. Horret corpus: Trepidat motus animi.

Quærere, & Inquirere, & Desiderare. Quærimus, disciplinam: Inquirimus, de quo dubitamus: Desideramus, vel, quod diligimus, vel, quod amisimus.

Temerarius & Audax. Temerarius, qui sine respectu salutis obijcit se periculis: Audax, sine ratione imperum facit. Ergo audax non prouidet, temerarius non timet.

Longum & longinquum. Longum prauerbium est, itaque verbum illi opponitur: Longin-

Longinquum itineris est.

Felix & Fortunatus. Felix ita natus est :
Fortunatus cum opibus nomen accipit. Ita felix natura bono fruitur : Fortunatus commodo temporis.

Aestas & Aestus. Aestas est pars anni
Aestus calor temporis. Aestus à nimio calore nomen accipit : Aestas nomen non amittit, etiamsi temperata est.

Citius & Celerius. Citius praeuerbium qualitatis praelatius, simile cognomini. † Pro maturius est etiam significantiam habens. Vt, iam festi ante tempus citius, ut loquantur : non ostensio qualitatis nec certi temporis : At celeritas sui temporis est perfecta.

Simul & Vnà. Simul locum demonstrat : Vnà congregationem.

Cominus & Eminus de iaculis, quod illud à manibus non recedit, hoc è manibus emittitur.

Parfi & peperci. Parfi semel : Peperci saepius.

Dicere, & Loqui, & Narrare. Dicimus, quod volumus : Loquimur, inuicem : Narramus, quod ignoratur.

Vultus & Os, & Facies. Vultus proprie hominis : Os omnium : Facies plurium.

Memoriosè & Memoriter. Memoriosus

sus, habet ad dicta factaq; referenda memoriam: Memor, beneficij memoriam vel iniuria refert. Ita memosiosè qui facit, ostendit in omni re nature bonum: Memoriter gratum vel sortem ex eo ostendit, quod vel retribuit beneficium grate, aut iniuriam vindicat fortiter. #

Ordinare & Disponere, Ordinatio simplex est: Dispositio vaga.

Consideratius & considerantius. Consideratius praeuerbium ex cognomine: Considerantius ex participio.

Dedicatum & consecratum. Dedicatur Deo: Consecratur, quasi sanctum constituitur. Hoc est, Dedicatur Deo, quod illi debetur: Consecratur, quod prophanum sit.

Quatenus & Quatinus. Quatenus, quae sine: Quatinus, quoniam.

Voluntatem & Voluptatem. Voluntas facta gaudet: Voluptas fieri cupit.

Nouissimum & Vltimum. Nouissimum ordinis: Vltimum orbis.

Furtim & furaciter, & furtiuè. Furtim cum incipit: Furaciter quasi artificiose, à consuetudine inuolanti: Furtiuè quod iam ablatum. Ergo furtim & furaciter furax, furtiuè locus facit.

Imum & Infimum. Imum summo respondet: Infimum vt infra humum.

Commo-

S E R M O . L A T I N U S

Commodare & accommodare. Commodat mutuam pecuniam : Accommodat, aptat.

Splendorem & Fulgorem. Fulget natura, vt ignis, sol: Splendet artificio, vt aurum, argentum.

Mereri & Merere. Meret premium : Meretur gratiam. Itaque illud veltigale, hoc honorarium est.

Pedale & Pedule. Pedale mensura est pedis : Pedule verò sub pedibus præstat utilitatem.

Araneum & Araneam. Araneum, quod textum est : Aranea, quæ textit.

Opinionem, & Rumorem, & Famam. Opinio hominem suspectum facit : Fama vel commendat vel destruit : ✕ Opinio ostendit : Fama indicat : Rumor tumultuatur.

Querimoniam & Querelam. Querimonia certa rei est : Querela superuacua est, Itaque prior grauitatis est, posterior leuitatis.

Transfugam & perfugam. Transfuga suos relinquit, & ad alios venit : Perfuga supplex est. Ergo transfuga vt adiunctur, fit perfuga.

Hunc, & Istum, & Illum, & Eum. Hunc & Istum in proximo notant : Illum, ostendit quidem longè stantem, sed in conspe-

B

ctu Eum.

DE PROPRIETATE

flu : Eum, *absentem* refert.

Glorium, & Gloriosum, & Gloria-
torem. Glorius, *unius est glorie* : Gloria-
tor, *non habet causam gloriandi*, sed tamen
gloriatur : Gloriosus plurimis de causis co-
gitur.

Adrogantem & Abrogantem. Adro-
gat aliquid sibi, *etiam si non meruit* : Abrogat,
qui alij aufert, vel qui legem tollit.

Continuè & Continuatè. Continuè,
assiduè : Continuatè, *sine intermissione*.

Externum, & Alienum, & Extranum,
& Extrarium. Externus est *exterae gentis* :
Alienus, *non loco*, sed *re differt* : Extraneus,
qui extra eandem ianuam est : Extrarius, *qui*
extra eandem arcam.

Lucidum & Luminosum. Lucidum
est, *quod aperto coelo lumen accipit* : Luminos-
um, *Quod multis foraminibus illuminatur*.

Expertum & Experrectum. Expertus
est aliquid, *aut in bona parte, aut in mala* :
Experrectus *de somno*.

Delubrum, & Sacellum, & templum,
& Lucum, Bidental. Delubrum, *in*
quo homines pericula sua diluunt : ponunt enim
vel pileum, vel scutum, vel alia suscepta votis :
Sacellum, *parvulum aedificium deus consecra-*
rum : Templum, *in loco augurato* : Lucus,
locus

S E R M O . L A T I N I .

locus fulmine ictus , & arborum spissitate tectus :
Fanum , Fauno consecratum : unde Fauni ap-
pellabantur prius , & illi , qui vagabantur Fana-
tici : Bidental , locus fulmine tactus , & expia-
tus oue : bidentes enim oues appellantur.

Occidere , & Perimere , & Interfice-
re , & Iugulare , & Necare . Interficere
& Perimere prisca sunt : Occidere , ob ean-
dem dictum est : Iugulare , ob iugulum : Ne-
care , à nece : Interficere à facto : Perimere
ab emtione , quasi iure tollere.

Virtutem , & Fortitudinem , & Vigor-
em , & Velocitatem , & Vehementiam .
Virtus hominis summum bonum est , quæ & in
oratione & in cursu potest videri : Fortitudo
vis corporis , ad sustinendos labores : Vigor , a-
nimi habet elationem : Velocitas , corporalis
celeritas , quasi velox & cita : Vehementia à
vi , id est , impetu mentis .

Facultatem & Facilitatem . Facultas
locupletis : Facilitas artificis est . Itaque diues
Facultatem habet multam vel emendi , vel re-
dimendi : artifex opera perficiendi Facilitatem .

Silere & Tacere . Silet , cuius loquentis ser-
mo comprimitur , ab ipsa significatione lite-
ræ S : Tacet , qui ne loqui quidem coepit .

Ignoscere & Concedere . Ignoscit ,
quid dissimulat se nosse , quod comperit , & ita
B 2 silentio

10. DE PROPRIETAT E
silencio peccata impunita dimittit : Concedit,
qui omnia peccata condonat.

Habere & possidere. Habere potest
etiam fur & nequam : Possidet nemo, nisi qui
rei aut relictæ, aut donatæ, aut emtæ dominus
est. Ita in habente onus, in possidente ius est.

Munus & Donum. Munus, quod ami-
cus, vel cliens, vel libertus, officij causa mittunt,
vel munus gladiatorium : Donum, quod dijs
datur : Inde, ubi dona ponuntur, donarium
appellatur. Possunt & illa nihilominus dona di-
ci, quæ donant pauperibus diuites vel potentes :
Illud quoque donum putandum est, quod militi-
bus donatur in castris, ut corona vallaris.

Noxam & Noxiam. Noxa poena est:
Noxia culpa.

Scientem & Scitum. Sciens, qui scit:
Scitus, qui scitur, vel festiuus.

Animantia & Animalia. Animantia
animus facit : Animalia animam habent.

Visum & Visitatum. Visum semel : Vis-
itatum sepius esse scito.

Abpulsus & Repulsus. Abpulsus
est ab aliquo pulsus : Repulsus, retró pulsus.

Metum, & Timorem, & Formidinem,
& Pauorem. Metus, motus est animi : Ti-
mor, quasi tumor : Formido fert interdum
rationem : Pauor puerilis est.

Reperi-

S E R M O . L A T I N I . II

Reperire, Inuenire. Reperimus nostra, Inuenimus aliena.

Videte, & Viderote. Videte, Imperatiuum; Viderote, Mandatiuum.

Proprium & Priuatum. Proprium, cuiusque suum; Priuatum, non publicum.

Onus & Sarcinam. Onus vehiculorum & maius est; Sarcina hominum.

Sumere & accipere. Sumimus, quae posita sunt; Accipimus, quae porriguntur.

Locupletem, & Diuitem, & opulentum, & potentem, & Beatum, & Fortunatum, & Pecuniosum. Locuples, à copia locorum; Diues, quia diuidendi facultatem habet; Opulentus, ab opibus; Potens, qui, quod vult, potest; Fortunatus, cui forte aliquid contingit; Beatus, qui apud Graecos μακάριος est; Pecuniosus, qui habet pecuniam vel pecora.

Grandem, & Magnum, & Immanem. Grande incremento; Magnum amplitudine; Immane, praecipuae amplitudinis.

Poëticen, & poësin, & Poëma, & Poëticum. Poëtice est rei, ut historice; Poësis, operum contextus; Poëma, certis pedibus & legitimis numeris inclusa materia. Poëticum in potèa utile est.

Homonymiam & Synonymiam. Ho

12 DE PROPRIETATE

monymia, una voce multa significat: Synonymia, multis vocibus idem testatur.

Clupeum & Clypeum. Clupeum armorum: Clypeum imaginis.

Paruum, & Breue, & Exiguum, & Pusillum. Paruum in tempore: Breue in spacio: Exiguum in corpore infantis: Pusillum in corpore pumilionis.

Inuolare & Surripere. Inuolat, qui in die venit: Surripit clam, id est, furtiue.

Speciem, & Specialitatem, & Specietatem. Species diuisio est generis: Specialitas ficta est ab antonio (Guiphone) Grammatico Specietas qualitatis.

Præuerbium & Aduerbum. Præuerbium est euphonon: Aduerbum viciosum & fictum, tamen in usum nunc est receptum.

Compendium, & Dispendium, & Damnum, & Detrimentum, & Iacturam. Compendium utiq; ad pondus pertinet: Dispendium detexitur in ponderibus: Damnum dat omnibus: Detrimentum, usu trium: Iactura, quod iacitur ex onere nauis.

Aegrum & Aegrotum. Aeger animo: Aegrotus corpore.

Alitudinem, & Alimentum, & Alimoniam. Alitudo incrementum est corporis:

ris: Alimentum incrementum infantis: Alimonia deriuatiuum ab alendo, quasi particula animi.

Aequale & Aequabile. Aequalis, alterius stature par: Aequabile, quod equari potest.

Inscium & Nescium. Inscius aliquid nescit: Nescius nil nouit: alter in parte errat, alter in toto.

Glacem & Niuem. Glacies est, quæ ex coitu aquæ constagnat: Nix ventorum ritu cadit.

Contrarium & Aduersarium. Contrarium negotium: Aduersarius homo.

Gallum & Gallicum. Gallus natione: Gallicus ex Gallia.

Acuere & Exacuere, Præpositione distinguuntur.

Incertum & Dubium. Incertum, nec tempus, nec numerum recipit: Dubium à duobus incipit.

Ambulare & Inambulare. Ambulare incipiunt infantes: Inambulant homines.

Modulari & Moderari. Modulari est, carminis modos facere: Moderari est, modum imponere.

Barbaram locutionem, & Barbari smon. Barbara locutio propriè peregrina

14 DE PROPRIETATE

est: Barbarissimus fit etiam in sermonis Latini in locutione.

Cadere & Dicidere. Cadit etiam in plano: Dicitur ex alto.

Subsidium, & Præsidium, & auxilium. Subsidiū, quod subest deficientibus: præsidium imponitur: Auxilium repentinum est. Ita Subsidiū ad secundos casus preparatur: Præsidium ad custodiam collocatur: Auxilium, ut proficit, ex insperato venit.

Distrahere, & Deducere, & Diuellere. Distrahere à trahendo: Deducere à ducendo: Diuellere à vellendo.

Corruptelam & Corruptionem. Corruptela ipsa res est: Corruptio, corrumpentis administratio.

Coeruleum & Coeruleum. Coerulus naturæ color est: Coeruleus, naturam fingit. Ita alterum est, alterum fit,

Properare & Festinare. qui properat, apparet non esse fessus: Qui festinat, videtur esse defatigatus.

Polire & Nouare. Polimus rudia: Nouamus vetera

Nobilem & Generosum. Nobilis nobilitate rerum: Generosus, qui Græcè γενναίος appellatur. Ita alter ex re, alter ex generatione est.

Natio-

Nationem & Gentem. Natio solum
patrium querit : Gens seriem maiorum.

Præparare & Comparare. Præpara-
re prius : Comparare, undique parare.

Guttam & Stillam. Gutta manat :
Stillia cadit.

Conuenire & Coire. Conuenit in unum:
Coit in multos.

Causam, & Patrocinium, & Oratio-
nem. causa est, de qua agitur : Patrocini-
um, quod accommodatur : Oratio, quæ lo-
quitur.

Superbiam & Arrogantiam. Super-
bia est, à super habendo : Arrogantia etiam in
pauperem cadit.

Scrutari & Quærere. Scrutatur in te
ille, qui intercipit aliqua secreta : Quærere
duo significat, vel quod abest, vel quod ad pa-
trimonium pertinet.

Innuere & Annuere. Innuit vel capi-
te, vel supercilio : Annuuit ad id, quod dictum
vel factum est.

Gnatum & Natum. Gnatus filius:
Natus pullus.

Insimulare & Simulare. Qui insimu-
lat, vel arguit, vel fingit : Qui simulat, pro-
bare vult, quod non est.

Prælium & Bellum. Bellum etiam sine

16 D E P R O P R I E T A T E

prælio est, cum indicitur: Prælium ipsa pugna.

Diligentiam & Curam. Diligentia à diligendo singula, huic negligentia opponitur, nec recipit errorem: Cura animi est, qui anxium facit hominem, & tam honeste quàm inhoneste rei est.

Regium & Regale. Regium quod regis: Regale, quod rege dignum est.

Erraticum & Erraticum. Erraticus & potest errare, & solet: Erraticus animus est, qui solet errare, & desinit. Erratio enim animi est repentina commotio.

Errorum & Errationem. Error est rei vitium, ut amor, dolor: Erratio incerta via.

Erratrix & Erratica. Erratrix, per se rapta est, ut venatrix: Erratica, ut hedera, vitis.

Notare & Annotare. Notat vel locum cum quis, vel personam, vel noxiam: Annotat, qui nota quid adiicit.

Salubre, & Salutare. Salubre ad locum refertur, & ad cibum: Salutare consilium est. Ita Salubre non nocet: Salutare prodest consilio.

Committere & Credere. Committimus consilia: Credimus pecuniam.

Sub & in. Sub, nonnunquam pro clamponitur. Ut, Subripuit, clam rapuit: aut fere
notat

S E R M O . L A T I N I . 19

notat aliquid subditum: In, aut intus significat, aut minus, aut valde, & in compositione pro non ponitur, ut indoctus.

Claritatem & Claritudinem. Claritas tam luminis, quam perspicuitatis: Claritudo generis. Prior itaq; splendoris, posterior nobilitatis est.

Viciniam & Vicinitatem. Vicinia vicorum coniunctio: Vicinitas hominum conuersatio est.

Communione & Communitatem. Communitas est communicandi voluntas: Communio, vndiq; munitio.

Fultionem & Fulturam. Fultio, dum fit: Fultura, cum facta est.

Ieiunium & Ieiunitatem. Ieiunium, dies est: Ieiunitas, cibi abstinentia.

Elinguem & Elinguatum. Elinguis, habet linguam, sed usu eius caret: Elinguatus amisit.

Susplicacem & Suspiciosum. Suspicae arguit: Suspiciosus recipit.

Restriarium & Restrionem. Restrarius, qui facit: Restrio, qui vendit.

Austerum & Seuerum. Austerus Græca consuetudine: Seuerus, à Seuo.

Eloquentiam & Eloquium. Eloquencia perfecta vis orationis: Eloquium, pars suppet

Supposita commodè eloquendi.

Seruitutem & Seruitium. Seruitus est sub domino : Serui patientia Seruitium facit.

Vituperationem & Culpationem. Vituperatio vitium parit : Culpatio à culpa incipit.

Nominare & Appellare. Nominatio nominat, quem appellat : Appellatio appellantis vox est, in ministerio, & Appellat ad potentiores propter iniuriam, ut cum inuocat auxilium magistratus, vel cum pecuniam reposcit.

Treis & Tres. Treis in accusatiuo casu : Tres in nominatiuo & vocatiuo.

Necessitudinem & Necessitatem. Necessitudo vel sanguinis, vel meritorum, cum praeceptoribus, cum amicis : Necessitas immutabilis res est, ut mori necessitatis est.

Serum & Sero. Serum ad negotium pertinet : Sero ad tempus.

Decus & Gloriam. Decus est instrumentum cuiusque : Gloria quasi honoris merces.

Honorem & Laudem. Honor dignitatis consummatio, vel priuatim, vel publice : Laus secunda existimatio rectè factorum.

Familiares & Familiarium. Familiares ad dominum non refertur, cum amici familiares sunt : Familiarium, quod seruo competit,

petit

color

prop
poundopus
mofunia i
ne not

scitur

Nullu

quàm

nemo

Ira

sa est

contra
tra nec

C

Omni

et res

nantur

sentent

F

leones,

petit, vt sagum, gladius.

Infectorem & Offectorem. Infector colorem mutat: Offector officio obest.

Certum & Verum. Certum recipit praepositionem, & fit incertum, certumq; vel pondus vel rei precium: Verum oponitur falso.

Figuram & Formam. Figura artis est opus: Forma natura bonum, vnde etiam Formosus dicitur.

Ignominiam & Infamiam. Ignominia imponitur ab eo, qui potest animaduersione notare: Infamia ex multorum sermone nascitur.

Nullum & Neminem. Nullus est tam in re, quam in persona: Nemo in persona dicitur, vt, nemo homo.

Iratum & Iracundum. Iratus ex offensa est: Iracundus natura.

Periculum & Perniciem. Periculum contra quamuis rem timetur: Pernicies, contra necem.

Omnes, & Cunctos, & Vniuersos. Omnes nullum excipit, vt omnes homines, ita & res: Cuncti in personarum numero nominantur, prisco dicti verbo: Vniuersi, in vnani sententiam conuersi, dicendi quid, siue faciendi.

Feroces & Feros. Feroces animo: Feri, leones, ceteriq; similes.

Auferre

20 DE PROPRIETATE

Auferre, & Eripere, & Adimere. Auferre, *Qui dedit* : Adimit imperio coactus : Eripit, *qui plus valet*. Itaq; auferre possumus, adimere iubemur, eripere valemus.

Studium & Disciplinam. Studium animi est : Disciplina artis.

Inchoare & incipere. Inchoat, *qui incertum facit* : Incipit, *cuius exitum sperat*.

Bonum & Commodum. Bonus opponitur malo, *qui alijs usu* : Commodus alijs necessario utiq; prodest.

Decentem & Formosum. Decens in gestu est, & motu corporis : Formosus ab excellenti specie dicitur.

Decorem & Speciem. Decor communis est omnium, & is facit decentiam speciei : Species propria est cuiusq;. Itaq; Decor in habitu est : Species in membris.

Litem & Controuersiam. Lis nascitur : Pertinacia efficit Controuersiam. Et litigant homines : res in controuersiam deducitur. Ita controuersia partis est, Lis summe.

Rixam & pugnam. Rixa sine armis est, & habet defensionem : Pugna legem habet vel naturalem, vel moralem : Palastrans enim vel exhibet virtutem, vel armis per summa vitæ pericula dimicat.

Occultè & Clam. Occultè latent : Clam

12 S E R M O . L A T I N I .

Clam calant. Alteri non prodere, alteri calare habitui naturali inest.

Nautum & Celerem. Nautus à præcipuo navis cursu dicitur, vel alterius causa natus, qui studet per officium suum, & recipit comparationem superlationemq; quia cognomen est. ita nautus operam nauat alteri: Celer, ut suam rem, ita alterius quoq; celeriter perficit.

Agilem, & Strenuum, & Fortem, & Robustum. Agilem actio facit: Strenuum motus: Fortem animus: Robustum: corpus.

Contumeliam & Iniuriam. Contumeliam inferunt, Iniuriam patiuntur homines.

Spectacula & Spectamenta. Spectacula loca sunt, unde spectamus: Spectamenta, quæ spectantur.

Pascentia & Pabulantia. Pascentia sunt, quæ ex se pascuntur, ut prata, & pascentia mancipia, quia pascuntur, ideo etiam pastores vocantur: Pabulantia verò, quæ his utuntur, ut iumenta.

Voluentia & Volubilia. Voluentia, quæ voluunt: Volubilia, quæ voluuntur.

Animum & animam. Animus qualitas viventis: Anima, causa vitæ.

Materiam & Materiem. Materies animi est: Materia arboris. Et Materies quæ

22 D E P R O P R I E T A T E

litas ingenij, Materia fabris apta.

Hebescit & Hebetescit. Hebescit, quod natura obstupefcit: Hebetescit, quod amittit aciem.

Da & Cedò. Cedò sibi poscit, & est immobile: Dat, qui non finire facit datum.

Fidelem & Fidum. Fidelis fit: Fidus nascitur.

Laudem & Laudationem. Laus facti instrumentum est: Laudatio verò est rerum gestarum relatio.

Ferè, & Aliquando, & Nonnunquam. Ferè futurum significat: Aliquando & Nonnunquam quod intermittere non patitur.

Aptum, & Utile, & Idoneum. Aptum loco venit & tempore, quod habet suam materiam: Utile usus fecit, ut prudentis literæ: Idoneum, ut amicum per consilia dicimus, & ut seruum in usu hominis.

Saxum & Lapidem. Saxum naturale: Lapis, qui è saxo casus est.

Certationem & Certamen. Certatio est administrantium: Certamen operis.

Victimam & Hostiam. Victima maior est: Hostia minor.

Nonii Marcelli.

Cupido & Amor idem significare videntur, sed est diuersitas: Cupido enim inconsiderata est necessitatis: Amor iudicij. Plaut. Curculione discreuit, & vim eiusdem diuersitatis expressit, dicens:

Quod Veaus cupidoq; imperat, suadetq; amor.

Cupidinem cum genere foemineo dicimus, cupiditatem significamus. Vir. lib. 6.

Quæ lucis miseris tam dira cupido?

Cum masculino, deum ipsum. Plaut. Mercat.

Cupido quantus es?

Inter Amare & Diligere hoc interest, quod amare vim habet maiorem: diligere autem est leuius amare. Cic. ad Brutum: Sic igitur facies, & me aut amabis, aut quo contentus sum, diliges.

Perire & Interire plurimum differentia habent, quod perire leuior res est, & habet inuentionis spem, & non omnium rerum finem. Plaut. Capt.

Qui per virtutem peritat, non pol interit.

Alere & Educare hoc distant: Alere est victu temporali vitam sustentare: Educare autem ad satietatem perpetuam educere. Accius Andromeda:

C

Alui,

Alii, educant, id facite gratum ut sit seni.

Inter Tollere & Auferre est diuersitas.
Tollere est leuare & erigere : Auferre, lega-
tum transferre, Virg. lib. 8.

Tollite cuncta, inquit, ceptosq; auferte labores.

Horrendum & Horridum habent pluri-
mam diuersitatem. Est enim horrendum,
tetrum & euitabile. Virg. lib. 3. Aeneid.

Concilium horrendum.

Horridum plerumq; extans, & prominens.
Virg. lib. 4. Aeneid.

Et glacie riget horrida barba.

Inter Meretricem & Prostibulam hoc
interest : Meretrix honestioris loci est, & qua-
sius. Nam meretrices à merendo dicte sunt,
quòd copiam sui tantummodo noctu facerent :
Prostibula, quòd ante stabulum stet, quæstus
diurni & nocturni causa. Plaut. in Cistel. mani-
festissime discreuit:

Intro ad bonam meretricem, astat ea in via sola
Prostibula sanè est.

Genitrix à Matre hanc habet distantiam,
quòd Genitrix semper, quæ genuerit, nuncupa-
tur : Mater verò aliquando pro nutrice ponitur.
Virg. lib. 8.

Geminos huic vbera circum
Ludere pendentes pueros, & lambere matrem.
Plaut. in Menach.

Ita forma similes pueri, ut mater sua
Non interuolle posset, quæ mammam dabat,
Necq;

S E R M O . L A T I N I . 29

Neque adeò mater ipsa, quæ illos pepererat.

Pudet & piget hoc distant : Pudet enim verecundia est : Piget poenitentia. Plaut. in Pseud.

Nimirum id, quod pudet,
Faciliùs fertur, quàm illud, quod piget.

Osculum & Suauium his intellectibus discernuntur, quòd ab ore osculum : Suauium à suauitate dicitur. Varro de vita pop. Romani : Ideoq; hoc ab ore dicitur osculum, non à suauitate, vnde suauium, quod simile sit suauitati.

Inter Sacrificare & Litare hoc interest
Sacrificare est, veniam petere : Litare est propitiare, & votù impetrare. Virg. lib. 4. Aen.

Tu modò posce deos veniam, sacrificij litatis,
id est, impetratis.

Expleri & Satiari hanc habent differentiam. Expleri est tantummodo plenù esse: Satiari supra modum, & abundantiam. M. Tull. de repub. lib. 6. Graues enim dominae cogitationum libidines, infinita quædam cogunt atq; imperant : quæ, quia expleri, nec satiari vllò modo possunt, ad omne facinus impellunt eos, qui illecebris suis incenduntur.

Arcus & Arquus hoc distant : Arcus enim omnis suspensus fornix appellatur : Arquus non nisi qui in coelo apparet, quem Irin poëta

poëta dixerunt. Vnde & Arquati dicuntur,
quibus color & oculi virent, quasi in arqui si-
militudinem. Lucret. lib. 6.

Tum color in nigris extabat nubibus arqui.

Fors & Fortuna hoc distant. Fors est ca-
sus temporalis : Fortuna dea. Terent. in Phor.

O fortuna, ô fors fortuna : quantis commodita-
tibus,

Quam subito hero meo Antiphoni ope vestra
oneraſtis hunc diem ?

Ferus & Ferox hanc habent distantiam.
Ferus est ſauus: Ferox est fortis. Virg. 2. Aen.

Ferus omnia Iuppiter Argos
Trañtulit. Idem lib. 4.

Et frena ferox ſpumantia mandit.

Antiquus & Antiquior, vt gradu, ita
& intellectu distant. Nam antiquum signifi-
cat vetus, Virg. lib. 2. Georg.

Antiquasq; domos auium.

Antiquior, melior. M. Tull. de repub. lib. 1.
Sed quoniam plurima beneficia continet patria,
& est antiquior parens, quam ſi quis (vt aiunt)
curauerit, maior ei proſectio, quam parenti de-
betur gratia.

Faustum & Festum his intellectibus discer-
nuntur. Etenim Faustum quasi à fauendo di-
ctum, ac per hoc prosperum & propitium. Vnde
contra Infauftum, minax & improſperum.
Terent.

O fauo

O faustum & felicem hunc diem.

Cuius & Cuiatis hæc est differentia.

Cuius ad personam refertur hominis : Cuiatis, unde significat. Accius Telepho:

Qui neque Cuiatis esset vnquam potuimus
Multa rogitantes scire.

Animus & Anima hoc distant. Animus est, quo sapimus : Anima, qua viuimus. Accius Epigono:

Sapimus animo, fruimur anima: sine animo anima est debilis.

Vultus & Facies hoc distant. Vultus est voluntas, quæ pro motu animi in facie ostenditur : Facies, ipsa oris species. Sall. in Catil. Prorsus in facie vultuq; verecundia inerat.

Sebum & Vnguentum habent hanc diuersitatem. Sebum fit ex adipe ruminantium. &

Mussare & Murmurare ita discernuntur, quod Mussare hominum fit, occultè & pressa voce loquentium, quod calatum velint. Virg. lib. 10.

Se scire fatentur

Quid fortuna ferat populi, sed dicere mustant. Murmurare maioris soni est, proximi ad tumultum. Virg. Georg. lib. 1.

Et resonantia longè

Littora miscere, & nemorum increbescere murmur.

Priores & Primores hanc habent diuersitatem. Priores enim comparatiui sunt gradus

du: Primores summaeque res. Cic. Orat.
 Quae isti rhetores ne primoribus quidem labris
 attigissent.

Poësis & Poëma hanc habent distantiam.

Poësis est textus scriptorum: Poëma inuen-
 tio parua, quae paucis verbis expeditur. Poësis
 opus totum, totaque illa summa est una. Deors, ut
 Annales Ennii: Poëma est λείξις ἐν γυθμῶς, id
 est, verba plura modice in quandam coniecta
 formam: Itaque etiam distichon epigrammation
 vocant poëma:

* Poësis est perpetuum argumentum ἐν γυθμῶς,
 ut Ilias Homeri, & Annales Ennii: Poëtica est
 ars earum rerum.

Doctum & Peritum cum simile videatur,
 à M. Tull. discretum est, ut sit Peritum plus,
 quam quod Doctum, de Offi. lib. 3. Itaque cum
 sint docti, à peritis desistunt facile sententia.

Inter Urbem & Ciuitatem hoc interest.
 Vrbs est aedificia: Ciuitas incola.

Inter Cogitare & Deliberare hoc inter-
 est. Cogitare est dubitare: Deliberare, con-
 firmare. Turpilius Philopatro:

Certum ac deliberatum est, me illis obsequi.

Scius & Conscius hoc differunt, quod
 Scius secum, Conscius cum alio scius est: li-
 cet conscium indifferenter legerimus.

Auspicium & Augurium his intellectibus
 discern-

discernuntur, quod sit Auspicium, autum inspectio, & quæ ex volatu earum significetur & vocibus : Augurium autem rerum omnium coniecturas prudenter & diligenter amplectitur.

Monstra & ostenta similiter intelliguntur, quod imminetia monstrent & ostendant : Omen verò votum est mentis & vocis : Unde sacrificantibus dicitur, bona omnia habere, id est, ut circumstantes & mente recta velint, & bona oribus proferant : Portentum non solum quod portendat, sed etiam quod iam apporet, & faciat ex his significationibus, quæ in auspicijs, & augurijs, & extipitijs ostenduntur : Prodigium autem semper pessimum est, dictum quasi porro adigendum, Virg. Aen. lib. 3.

Sola, nouum, dictuq; nefas Harpyia Celæno
Prodigium canit, & tristes denunciat iras.

Iniuria à Contumelia hoc distat. Iniuria enim leuior res est. Patuuius Peribæa:

Patior facile iniuriam, si est vacua à contumelia.

Fulmen, Fulgur, & Fulguritum his intellectibus scernuntur. Est enim Fulmen telum ipsum, quod iacitur. Ut Virg. Georg. lib. 1.

Ipse pater medio nimborum, in nocte corusca,
Fulgmina molitur dextra.

Fulgur, ignis, qui coruscat : unde & fulgetræ dicuntur, & fulgor. Fulguritum dicitur fulgure tactum, vel exustum.

Iurgium & Lis hanc habent distantiam, quod Iurgium leuior res est, siquidem inter beneuolos, aut propinquos dissensio vel concertatio iurgium dicitur: Inter inimicos dissensio Lis appellatur. M. Tull. de repub. lib. 4. Admiror nec rerum solum, sed verborum etiam elegantiam. Si iurgant, inquit, beneuolorum concertatio non lis, inimicorum iurgium dicitur.

Merx & Mercatura hoc distant: Merx est species ipsa: Mercatura actus ipse, vel lucrum de merce: Mercatus autem locus in quo agitur mercatura.

Superstitionis & Religionis distantiam manifestissime discernit M. Tull. de natura deorum lib. 2. Non enim philosophi solum, verum etiam maiores nostri superstitionem à religione separarunt. Nam qui tota die precabantur, & immolabant, ut sibi sui liberi superstites essent, superstitioni sunt appellati, quod nomen patuit postea latius. Qui autem omnia, quae ad cultum deorum pertinerent, diligenter retractarent, & tanquam relegerent, dicti sunt, religiosi, à religendo. Sed verè superstitioni proprietatem ex hoc habent, quod praecultura deorum super sedecant cetera, id est, negligant. Itidem & religiosi, quasi religiosi, omnium ceterorum sacrificijs seruiant.

Peius & Deterius his sensibus discernuntur,

tur, quòd Peius à malo, quod in usu est, & creberrimè frequentatur: Deterius verò à bono, vt minoris sit meriti, quàm id, quod placet.

Virg. Georg. lib. 4.

Deterior qui visus, eum, ne prodigus oblit

Dede neci. Idem lib. 8. Aen.

Deterior donec paulatim ac decolor retas.

Hæc enim melioribus comparata sunt.

Inter Circum & Globum hoc interest, quòd Circus est planius rotunda, vt circuitus: Globus soliditas undique versum rotunda, vt est sphaera, & staminum glomer. M. Tul. de natura deorum lib. 2. Cumq; due formæ præstantissimæ sint, ex solidis, globus, sic enim sphaeram interpretari placet: ex planis autem, aut est circus, aut orbis.

Manubias à Præda hoc distare veteres existimârunt, vt sit Præda, corpora ipsarum rerum, quæ capiuntur: Manubiæ verò pecunia ex præda vendita redacta, & sic apud plurimos.

Peruicacia & Pertinacia hoc distant. Peruicacia est interdum bonarum rerum persequerantia: Pertinacia semper malarum. Acc. Myrmidonibus:

Tu pertinaciam esse Archiloche hanc prædicas,

Ego peruicaciam aio, & me vti volo.

Nam peruicaciam dicis me esse, & vincere.

Perfacile patior, pertinacem nil moror,

Hæc sortes sequitur, illam indocti possident.
Tu addis quod vicio est, demis, quod laudi datur.

Sensus & Sensa hoc separantur. Sensus enim sunt, qui sentiunt: Sensa, quæ sentiuntur. Cic. de Orat. Et quod exprimere dicendo Sensa possumus, nam primum manifestum est, & sapere nos cum incitatio sit vel sensus.

Iuuentus, & iuuenta, & Iuuenilitas hoc differunt. Iuuentus, iuuenes: Iuuenta, ætas ipsa: Iuuenilitas, quod ὀφύλιον vel πᾶθος vocant Græci. (Iuventas dea Ἥβη. Cic. in Bruto. Ludis Iuuentatis. Et Liuius lib. 5. Iuuentus Terminusq; maximo gaudiis patrum nostrorum moueri se non sunt passi.)

Morata, Morigera & Morosa hanc habent distantiam, quod Morosa est contrarijs peruersisq; moribus. Afranius Vopisco:

Dum morigeram me, dum morosam præbeo.

Inter Vegetum & Vigenis hoc interest, quod Vegetum sit incolume: Vigenis, forte. Nam Vegetum corporis: Vigenis etiam animi possumus dicere.

Profesti & Festi dies discernuntur sic. Profesti sunt, à festiuitate vacui. Afran. Priuigno:

Quæ festiuo nos facere solemus die,
Quotidiano opere, promiscues omnia,
Et quæ profesto concelebras die socum.

Quæres

Quærere & Requirere hoc differunt,
quoniam Requirere est diu quærere. Afra.
Fratrijs :

Proin tu, dum quæram, ne requiram te vide.

Specula & Speculum sicut genere, ita
significantia differunt, nam Specula despicientiam
significat. Virg. lib. 10.

Leo, specula cùm vidit ab alta

Stare procul campis, meditantem prælia taurum.

Speculum, quo imago redditur. M. Tull. in
Clodium & Curionem : Sed credo postquam tibi
speculum allatum est, longè te à pulchris abesse
sensisti.

Confiteri & Profiteri hoc distant, quòd
Profiteri voluntatis est : Confiteri necessitatis
& coactus, quod ita positum sæpius legimus.
Cic. pro Manilio. Hic ego non solum confiteor,
verumetiā profiteor. Honestius profiteri, quàm
confiteri.

Vlcus & Vulnus hoc distant, quòd Vlcus
tecta & clausa est malignitas. Virg. Gorg. lib. 3.

Quàm si quis ferro potuit rescindere summum

Vlceris os, alitur visum, viuitq; tegendo.

Vulnus hians & patens. Idem lib. 6.

Produxit, præstuit oculos, aut vulnera laui

Veste tegens.

Quartum & Quartò prudentes differre
dixerunt. Varro Disciplinarum 5. Aliud est
quartò prætorem fieri, aliud quartum. Et

Quar-

Quartum locum significat, & tres ante factos: Quartum tempus signat, et ter ante factum.

Turpe & Foedum quam habeant distantiam, manifestum est. Nam Turpe leuior res est. M. Tul. de offic. Luxuria vero cum omni etati turpis, tum senectuti foedissima est.

Formae & Figuræ quæ sit differentia, M. Tullius manifestator est. Nam formam, integritatem speciei esse voluit: Figuram, formam nostram. M. Tul. de offic. lib. 1. Principio corporis nostri magnam natura ipsa videtur habuisse rationem, quæ formam nostram, reliquamque figuram, in qua esset species honesta, eam posuit in promptu.

Dignitatem & Venustatem discernere voluit M. Tul. ut Dignitas viris: venustas foeminis sit attribuenda, de Offic. lib. 1. Venustatem muliebrem dicere debemus, dignitatem virilem.

Monstra, & Prodigia, & Portenta hoc distant, quod sunt Monstra & Ostenta monita deorum. Virg. lib. 3.

primumque parenti

Monstra deum refero.

Prodigia, deorum minæ vel iræ.

Idem lib. 3.

Sola nouum, dictuque nefas Harpya Celæno
Prodigium canit.

Portenta & Ostenta, quæ aliquid imminere signifi-

significant. Lucil. lib. 25. Nisi portenta angu-
esq; volucres ac pinnatos, scribitis.

Celare & Cælare hanc habent distantia-
am, quòd Celare est tegere & abscondere. Te-
rent. in And.

Bene dissimulatum amorem & celatum indicans.

Cælare, insculpere. Virg. Aeneid. lib. 1.

cælataq; in auro

Fortia facta patrum.

Ignoscere & Concedere quemadmodum
inter se distent, aperit M. Tul. ad Cæsarem Iu-
niorem lib. 1. Quòd mihi & Philippo vacatio-
nem das, bis gaudeo, nam & præteritis igno-
scis & concedis futura.

Contemnere & Despicere eo distant, quòd
Despicere grauius, quàm Contemnere. M.
Tul. de senectute: Contemni se putant, despici,
illudi.

Cupiditas & Cupido diuersa sunt, nam
Cupiditas leuior est. Lucil. lib. 23. Cupiditas
ex homine, Cupido ex stulto nunquam tolli-
tur: quòd Cupiditas pars quedam sit tempera-
tior, defluens ex cupidine.

Aemulatio ab imitatione hoc distat,
quòd Imitatio simplex est, & liuorem atque
inuidiam non admittit. Aemulatio autem
habet quidem imitandi studium, sed cum malis
tæ operatione. M. Tul. in Cæsarianis: Quasi
quodam

quodam emulo atq; imitatore studiorum & laborum meorum, & comite abstracto.

Probatum & Spectatum, hoc vis maioris est. Lucil. lib. 26. Tuam probatam mihi, & spectatam maximè adolescentiam.

Bellum & Prælium hoc differunt, quod prælia partes sunt belli, hoc est, in bello congregationes. Lucil. lib. 26. Ut populus Rom. vietus vi, & superatus prælijs sæpe est multis, bello verò nunquam, in quo sunt omnia.

Inter Cauere & Vitare, Lucilius esse distantiam voluit lib. 26. & esse plus Vitare. Quid tibi cauendum censes, quid vitandum maximè.

Vetustiscere & Veterascere quid intersit, Nigidius (Figulus) commentator Grammaticus lib. 10. deplanauit. Dicemus quæ vetustate deteriora sunt vetustiscere : inueterascere, quæ meliora.

Nocens à Nefario, & Impio distare, ut Nocens lenius vitari possit, M. Tull. de Offic. lib. 2. voluit : Nec tamen ut hoc fugiendum est, ita habendum est, religioni contrarium, nocentem aliquando & nefarium, impiumq; defendere.

Innuere & Annuere hoc distant, quod Innuere est facie significare. Ter. in Adelph.

Non innueram, verum in istam partem posui

SERMO. LATINI.

27

us peccato tamen.

Annuere, concedere. Virg. lib. 10.

Annuat his Iuno.

Flagrare & Fragrare ita discernuntur, quòd Flagrare est incendi & ardere: Fragrare verò olere, & in plurimis inuenitur ista discretio.

Noxa & Noxia hanc habent diuersitatem, quòd est Noxa peccatum leue. Virg. Aen. lib. 1.

Vnius ob noxam & furias.

Noxia, nocentia. Idem lib. 8.

Interq; & crimina noxia cordi.

Plus à Multo vetustas voluit discrepare, & potest videri hanc habere posse distantiam, ut sit Multum à plurimo minus, ac non supra modum. Plus, sicut in plerisq; quod maioris modus est, quàm necessarium est, atq; ideo M. Tull. discreuit. Epist. ad Catonem: Nec ideo mihi desiderandam esse dignitatem meam, quòd eam multi impugnarint, sed eò magis recolendam, quòd plures desiderarint.

Inter Speratam, & Dictam, & Pactam, & Sponsam hoc interest, quòd virgo priusquam petatur, Sperata dicitur. Plaut. in Amph.

Amphitruo vxorem salutat lætus, speratam suam. Dehinc Promissa, vel Pacta, vel Sponsa dicitur.

dici potest. Virgil. Aeneid. lib. 2.

cui parvus Iulus,
Cui pater, & coniunx quondam tua dicta
relinquor.

Et idem in alia loco.

Et gremiis abducere pactas.

Mutuum à Fœnore hoc distat, quod
Mutuum sine usuris: Fœnus cum usuris sumi-
tur, & est accepti fetus. Vnde & Fœnus
dictum est, ut Græcè τόκος, quasi partus mu-
tui sumpti. Plaut. in Asin.

Si mutuò non potero, certum est sumam Fœnore.

Vndè honestius mutuum est, quod sub amico
affectu fiat meum tuum, usu temporis necessarij.

Inter Nutare, & Annuere, & Nictare,
veteres hoc interesse voluerunt, ut Nutare ca-
pitis: Annuere vel Innuere narium vel labio-
rum: Nictare oculorum significantiam esse de-
creuerint. Plaut. in Asin.

Nec vlla vlli homini nutet, nictet, annuat.

Simulare & Dissimulare hanc habent di-
stantiam. Simulare est fingere scire, quæ ne-
scias: Dissimulare, fingere nescire, quæ scias.

Castitas & Pudicitia paria deputantur,
cum sit Pudicitia ab iniuria turpium libidinum
libera: Castitas & ab his continens, & remo-
ta: præterea & religiosa munditia & puritas.
Virg. lib. 7.

Præterea

SERMO. LATINI.

39

Præterea, castis adolet dum altaria tedis.

Atque ideo plus est Castitas à Pudicitia, quod
par sit cum alijs cateris castitas.

Alere & Pascere hac distant auctoritate,
ut sit Alere suffiendi generis curam habere :
Pascere, natos cibo saginare. Varro *περοντοδ-
δασκάλω*, ubi prægraves pascuntur pavonum
greges.

Ora & Oræ licet paria esse videantur, ta-
men, ut genere, ita intellectu distant. Nam quo-
ties in his neutrum genus tangitur, vultus vel fa-
cies nostra significatur. Virg. lib. 12.

Ora citatorum dextra detorsit equorum.
Quoties foeminiū, cuiuslibet rei fines.
Virg. *Æneid.* lib. 1.

Exire, locosq;
Explorare nouos, quas vento accesserit oras.

Inter Extinguere & Opprimere interesa-
se Cicero voluit de amicicia, ut sit maius Op-
primere, quàm Extinguere. Quamobrem
primum danda opera est, ne qua amicorum dis-
sidia fiant : sin tale quid euenerit, ut extincta
potius amicicia, quàm oppressa videantur. Qua-
si, quod Extinguitur, possit reuocari: quod Op-
primitur, non queat.

Morbū à Vitio prudentia veterum sic
voluit separari, ut sit Morbus cum accessu utiq;
aut temporis, aut contagij : Vitium per-

D

petua

DE PROPRIETATE

petua & insanabilis atq; irreuocabilis causa.

Meminisse, & In memoriam redigere hoc differre Aristoteles putat, quod *διαφέρεται μνημονεύειν τῶν μνησθέντων*, et vult Meminisse omnium esse animantium, vt cibi, potionis, somni, voluptatis: In memoriam reuocare quod exciderit, non nisi homines posse.

Die quarta, & Die quarto hoc differre prudentes volunt, (quorum tamen auctoritas in obscuro est) vt sit Die quarto temporis præteriti: Die quarta, futuri.

Mentiri & Mendacium dicere, quem admodum distent, P. Nigidius studijs bonarum artium præclarissimus manifestissimè separauit. Qui mentitur, ipse non fallitur, sed alterum fallere conatur. Qui mendacium dicit, ipse fallitur. Qui mentitur, fallit, quantum in se est. Vir bonus præstare debet, vt non mentiatur, prudens, ne mendacium dicat: alterum in dicat in homine, alterum non.

Festinare & Properare veteres voluerunt habere distantiam. Cato oratione, quam de suis virtutibus scripsit: Aliud est properare, aliud festinare. Qui vnum quid maturè transigit, is Properat: qui multa incipit, neq; perficit, is festinat. Verum utrorumq; verborum ratio sub hac significantia proxima est veritati, vt sit sæpe animi properare, studiosè ad res aliquas

conten-

SERMO. LATINI.

contententis : festinare corporis, necessitatibus obsequendi.

Matronæ & Matrisfamiliâs dissimilitudinem, hoc modo veteres quidam docti separant, ut sit Matrona, quæ peperit semel : Materfamiliâs, quæ sæpius : sed hæc definitio videtur absurda. Ad hæc fidelius locupletiores, Matronam, quæ in matrimonio sit mariti, etiam ante susceptos liberos dictam, meliore tamen matris futuræ spe, M. Tullius nomine nuncupatam : Matrem verò familiâs, quæ in familia, mancipioq; sit patrisfamilie, etsi in mariti matrimonio esset.

Auarum & Auidum ita discernuntur. Auarum enim semper in reprehensione est : Auidum autem ab auendo, quod est etiam honestè cupiendo, et ab electione intelligi potest, ac per hoc aliquando malis, aliquando bonis adiungitur causis. Virg. Georg. lib. 2.

Pascuntur oves, auidæq; iuvenæ.

Audacia & Audentia hoc differunt, quòd Audentia fortitudinis sit : Audacia temeritatis. Salust. Audacia pro muro habetur. Virg. lib. 9.

Audentior ito,

In casus omnes.

Ibidem

Aude hospes contemnere opes.

quòd humanitatis sit potiùs, quàm temeritatis.

D 2

Prospice

Prospicere & Respicere distant, ut ad-
uersum videre, Prospicere rectè dicatur: Re-
spicere, quasi retro aspicere. Varro Manio:
Sedens altius alieno sumptu, neq; post respiciens,
neq; antè prospiciens.

Furorem ab Insania distare Cic. Tusc.
lib. 3. ostendit. Itaq; non est scriptum, si insanus,
sed si furiosus esse incipit: Insaniam enim cen-
suerunt inconstantiam: Insanitatem sanitate va-
cantem: posse tamen tueri mediocritatem of-
ficiorum, & vitæ communem cultum atq; vsita-
tum: Furorem autem esse rati sunt mentis ad
omnia cecitatem: quod cum maius esse videat-
ur, quàm insania: tamen eiusmodi est, ut
furor in sapientem cadere possit, insania non
possit.

Confidentix & Fidentix discretionem
pandit M. Tull. Tusc. lib. 3. Qui fortis est, idem
fidens, quoniam confidens mala consuetudine
loquentium, in vitio ponitur: ductum verbum
à confidendo, quod laudis est. Qui autem est
confidens, is profectò non extimescit, discre-
pat enim à timendo fidens.

Inuidia & Inuidentia. Cic. Tusc. lib. 3.
Non dixi in inuidiam, quæ tum est, cum in-
uidetur. Ab inuidendo autem inuidentia res-
ectè dici potest, ut effugiamus ambiguum nomen
inuidiæ.

Aegrotatio & Aegritudo. Cic. Tusc. lib. 3. Sed propriè vt Aegrotatio in corpore, sic Aegritudo in animo nomen habet.

Iracundus & Iratus, Ebrius & Ebriosus, Amator & Amans, & alia, quid inter se distent, Cic. discreuit Tusc. lib. 4. Aliud iracundum esse, aliud iratum, vt differt anxietas ab angore, neq; enim omnes anxij, qui anguntur. Inter ebrietatem & ebriositatem interest, vt aliud est amatorem esse : aliud asmantem.

Lætari & Gaudere distant, vt Cic. Tusc. lib. 4. Atq; vt confidere decet, timere non decet : sic quidem gaudere decet, lætari non decet : quoniam docendi causa à gaudio laticiam distinguimus. Vt autem innuit idem Cic. Gaudium in sapiente, in rebus bonis semper est : Læticia etiam in malis & turpibus esse potest.

Pernicitatem & Velocitatem, Cic. discreuit Tusc. lib. 5. Præstant valetudine, viribus, forma, acerrimis integerrimisq; sensibus, adde etiam, si lubet, pernicitatem. Virg. Georg. lib. 3. hoc sensit :

Dura iacet pernix instrato saxa cubili.

Vt illud sit celeritatis, hoc patientissimæ fortitudinis.

Metum, Timorem, Formidinem, Pa-

D :

uorem

uorem Cicero discreuit Tuscul. lib. 5. In quem
autem metus, in eum formido, timiditas, pauor,
ignauia indicit.

Innocens & Innocuum hoc distant, quod
sit Innocens non nocens, & Innocuum ille-
sum. Virg. lib. 2.

Et sedere carinz Omnes innoceat.

Legere & Eligere, non sub eadem signi-
ficatione intelligi vult Varro de re rustica: Vna
non solum legitur ad bibendum, sed etiam eligi-
tur ad edendum. Vt sit Legitur, colligitur, vt
plerumq; : Eligitur verò, melior quaq; de plu-
rimis.

Miserari & Misereri ceteri his sensibus esse
voluerunt, vt sit Miserari, flere & lamentari :
Misereri, miserationem alienis casibus exhibe-
re, & significatione actiua ad primum affectum,
passiua ad secundum.

Acerosum & Aceratum vtrunq; nouè
positum, sed distant proprietate signatum. Ace-
rosum namq; panem farre minus purgato, ac
sordibus à candido separato dicendum, veteres
putauerunt. Lucil. lib. 25.

Quæ gallam bibere ac rugis conducere ventris
Farre aceroso olei decumano pane coegit.

Hunc Græci *ῥατοροπον* vocant. Aceratum
verò est lutum paleis mistum, vt laterarijs vsus
est. Lucil. lib. 10.

Nam laterem qui ducit, habet nil amplius vngui,
Quàm

SERMO. LATINI.

87

Quam commune lutum ē paleis, cœnumq;
acerofum.

Multum & Satis eo distant, quod Mul-
tū infinitum est, Satis finitum : Auaris il-
lud, hoc parcis & se continentibus applicandum
est. Lucil. lib. 18.

Deniq; vti stulto nil sit satis, omnia cum sint.

Omne atq; Totum volunt quidem esse
seiuñctum, vt ab Omni plus esse Totum pu-
tent : cū indiscrētē inter auctores frequenter
positum legerimus, & vtrunq; cum significantia
vniuersitatis. Quid? quod Totum, quod plus
putatur, non pro cuncto alicubi accipi potest.
Virg. Georg. lib. 3.

totas

Aduoluere fœcis vltimos, igniq; dedere.

Vt sit totas, integras : non omnes, quæ in mun-
do sunt, vltimos.

Eniti, Inniti, Obniti, cū ex vno sint
intellectu, acceptis tamen præpositionibus fiunt
diuersa. Eniti enim potest videri aut aliquam
gratiam, aut honorem, aut utilitatem ærumno-
so tendere sine labore : quanquam in aliquibus
gravius audiatur, vt sint enixæ, pariendi labo-
re defunctæ : Inniti autem, incumbere, mani-
festum est. Virg. lib. 6.

Ille vides pura iuuenis, qui innititur hasta.

Obniti verò est, contra aduersarium ob-
luctari. Virg. 4. Georg.

D 4

Vig

Vsq̃ue adeò obnixi non cedere.

Illix & Illex hoc discernuntur, ab illicito
endo Illix: Illex verò à quo lex non seructur.
Plaut. Pænulo;

Qui malæ rei ante fuimus illices.

Idem Persa.

Iniurix, illex, labes populi.
hoc est, viuens sinè lege, sinè iure.

Ergastulum & Ergastulus vt genere, ita
& intellectibus differunt. Nam neutro, carceris
locus est: masculino, custos loci poenalis.

Fremere & Frendere hoc disseparantur,
quòd est Fremere, magnùm sonare. Virg. Ge-
org. lib. 2.

Fluctibus & fremitu assurgens Benace marino.
Frendere cum gemitu vel iracundia, miserum
aut minax sonare. Virg. lib. 3. Æn.

Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem.
Dentibus infrendens gemitu.

Fora & Fori, vt genere, ita & intellectu-
bus discernuntur. Neutro loca sunt, quibus ius
dicitur: masculino, spacia in manibus. Vt
idem lib. 6.

Inde alias animas, quæ per iuga longa sedebant
Deturbat, laxatq; foros.

Vel locus apertus ac patens, vnde & gladiatores
foros facere dicuntur, cum longo sectantur circū
cuiu.

Educere & Educare hanc habent distan-
tiam.

tiam. Educere est extrà trahere : Educare, enutrire & prouehere. Varro Catone, vel de liberis educandis. Educit enim obstetrix, educat nutrix, instituit pädagogus, docet magister.

Aborſus & Abortus varias habent ſignificationes. Aborſus enim ille dicendus eſt, qui eſt in primis menſibus, cum conceptui exordium factum eſt : Abortus prope tempus pariendi, tunc enim moritur, quod naſcitur. In plurimis hoc reconditum inuenimus.

Agræti.

FVerimus coniunctiuo modo, tempore præterito : Fuerimus eodem modo, tempore futuro.

Cum diceres, verbo actiuo, coniunctiuo modo : Dicêris, verbo paſſiuo, indicatiuo modo.

Miramur opera : Admiramur virtutes.

Labium ſuperius dicitur : Labrū inferius.

Roſtrum non eſt, niſi quod incuruum eſt.

Exercitus laboribus : Exercitatus ſtudijs.

Minores res eſſe aliquas, aut homines dicimus : nam minoris emptum aut æſtimatum aliquid rectè dicimus, ſicut eſt Pluris, quod maioris ſummæ taxatur.

Plures de multitudine scribimus, Plures de comparatiui gradu. Cic. Vnus plures pradorum duces coepit Seruilius, quam ceteri. Posituum habet Multi, superlatiuum Plurimi.

Cepit, de capiendo : Coepit de incipiendo.

Vterq; venit : Vterq; veniunt. Cic. Iubeo promi utrosq; binos ut habeam.

Comparia vasa Delphica semper sunt, unde ipse Cicero dicebat, Scyphorum paria com-
plura.

Quæritur de inquirendo : Queritur deplorando dicimus : & sic Quæstus lucri, & Quæstus lacrimarum.

Poculum vas est : Potio, quod hauritur. Cic. Accepto poculo subito in media potione exclamauit.

Dimidiatum calicem bibi, non dimidium dicere debemus : non enim ipse vas bibis, sed quod intra vas est.

Olim, & Quondam, & Aliquando, tria tempora tenent, præteriti, præsentis & futuri : affatim inueniuntur exempla. Præsentis demus, quod difficile videtur. Virg.

Tumidis quod fluctibus olim

Tunditur.

idem.

Quondam etiam victis redit in præcordia virtus,

Cic. Expergiscimini aliquando, & capestis
se Rempub.

Conscri

Conscribere est multa simul scribere : Exscribere, quod ab alijs scriptum sit, transferre : Transcribere, cum ius nostrum in alium transit : Inscribere accusationis est, vel occasionis : Adscribere significationis est : Describere dictionis vel ordinationis.

Extruere, est in altum struere : Instruere aciem vel actionem : Astruere, affirmare : Construere, struendo coniungere : Substruere, est aliqua substernere, superposita re.

Memini me facere, dicere debemus, non Memini me fecisse, nam Memini, sermo est totus prateriti temporis, qui ante factam rem in praesens reuocat, & si dixeris : Memini me fecisse, duo praterita simul iungis. Cic. Memini Pamphilum Lilybetanum mihi narrare solitum. Idem infra: Respondi Metello ut debui, & memini me dicere. Terent.

Ego illam vidi virginem, forma bona,
Memini videre. Virg.

Memini, fama est obscurior annis
Aruncos ita ferre fenes.

& multis praeterea in locis. Neq; inuenitur ubi ab alijs magnis auctoribus id Memini ita positum sit, ut non addatur aut etiam, aut aliquantus sermo, qui praesens tempus restituat, nisi vno loco, & hoc quasi mirabile:

Namq; sub Oealix memini, me turribus altis
Corycum vidisse fenestra.

quod

DE PROPRIETATE
quod poëta pro necessitate metri licuit vsur-
pare.

Instar illius rei dicere debemus, non ad
instar.

Arbor omne lignum dicitur: Arbos non
nisi fructifera.

Hora dierum: Ora pro finibus.

Pignora rerum: Pignora filiorum & af-
fectionum.

Columbæ, quæ mansuetæ fieri possunt, &
domibus assuescere: Palumbes fera, arbori-
busq; & syluis, saxisq; inhabitantes.

Veniunt, qui accedunt: Væneunt, qui
venduntur.

Consuescere bona: Insuescimus mala:
Assuescimus viraq;.

Fungi agere est: Defungi est deficere,
vel peragere.

Adolescere augmenti est: Inolescere con-
augmenti: Exolescere vaneſcentis.

Auenæ steriles, germen est: Habenæ
dicuntur retinacula iumentorum: hoc de ha-
bendi potestate, illud de occupandi auiditate
dictam.

Deuncem, decem uncias: Diuncem un-
decim.

Pulcritudo formæ: in viris Dignitas:
vnde

SERMO. LATINI.

unde Cic. pro Celio. Quis non possit huic etati,
 ti, atque dignitati, etiamsi sine suspitione, at non
 sine argumento maledicere? In foeminis autem
 Honestas dicitur; unde Terent. de horrido
 sene Eunuchos:

Illumne obsecro inhonestum hominem, se-
 nem, mulierem?

Formosus vero in luxuriosis, ut.

Formosum pastor Corydon ardebat Alexim.

Ipse pronomen dignitatis: Ille abiectiois.
 Terent. in And.

Id isti vituperant factum.

Donum dantis est: Munus accipientis:
 illud à dando, hoc à mutuendo vel à mouendo
 dicimus.

Has manus, huius hominis dicimus: Hanc
 manum, multos homines coniungentes.

Coarguere est coërcere, & compensare:
 Arguere ostendere & patefacere. Virg.

Degeneres animos timor arguit.
 unde argumenta dicuntur, quæ causam causæ
 ostendunt.

† Sunt sermones (ut ita dixerim) commu-
 nes, duo sibi contraria significantes.

Vector est ille, qui portat, & qui portatur.

Hospes est, qui recipit, & qui recipitur.

Sacer est venerandus & execrandus. Virg.

Auri sacra famēs.

Vltus est, vindicatus & punitus.

Gratia.

72 DE PROPRIETATE

Gratia male & bonæ rei causa, nam sic dicimus inimicitiarum, ut beneficij gratia. Ita, ut Salust. Opprobrij gratia. Cic. Religionis & supplicij gratia, colendam & fruendam tradiderat. Et Terent.

Qui referam sacrilego illi gratiam?

Suffragia populi, & quæ honorant, dicuntur, & quæ donantur. Cic. de præfectura urbana: Istum vix ullis populi suffragijs redimere potui.

Donamus & illud, quod damus: & illum, cui damus.

Afficimus honore, Afficimus iniuria.

Eleuamus, & quæ in altum extollimus, & quæ alleuiamus, id est, leuiora facimus.

Subducimus, & quæ retrò subtrahimus, & quæ in promptu offerimus bello. Salust. Catilina optimum queng; in primam aciem subduxit.

Pudet, & quæ de alterius facto, & quæ de suo, & in Adelph. de verbis Æschini.

Vbi cum pudet fratris, non ante confessum.

Supremus, Summus & Vltimus, & superiorem & inferiorem significat.

Altum, & quod sursum est, & quod deorsum.

Procul, & longè & propè significat. Vt

Clypeo est excussa sagitta, proculq;

Egre

Egregium Autorem, latus inter & ilia fixit.

Damnatus, & Addictus, & Obligatus,
vel potius absolutus. Virg.

Quem damnet labor, aut quo vergat.
Id est, quem virtus sua absoluat, aut victorem
faciat. Nunquam enim Virgilius in duobus
locis unam rem ponebat, præsertim cum A V T,
interponeret coniunctionem disunctiuam. Idem
alio loco:

Damnabis tu quoque votis:

sicut voti reus, dixerat hic, ita & absoluendos
dixit: Unde & iure damnas istius & istum,
esto ligatum dicitur, hoc est, soluendo, esto
istum, quod solui omnibus modis necesse est, etsi
res aliena ligatur.

In præpositio utriusque casui seruit. Cum
in loquelas transit, fit etiam communis intel-
lectus, nam & satis & parum factum aliquid, vel
non factum dicimus, sicut Impotens & Infrac-
tus.

Latere & Abscondum esse aliquid
dicimus, & late patere. Virg.

Et scuta latentia condunt. Et,
Quod torua solum sub fronte latebat.

Horridum dicimus despicabile aliquid:
Horrendum, admirandum. Virg.

Oculos horrenda in virgine fixit.

Aduocatur, daturus patrocinium: Inuo-
catur

catur præstaturus auxilium: Euocatur præbiturus obsequium.

Illuuius sordium est: Ingluuius ventris illud quidem à lauando, hoc ab inglutendo dictum.

Torres, lignum præustum: Torrens, aqua præruptè decurrens.

Commonemus præterita: Admonemus præsentia: Præmonemus futura.

Ne, multas significationes habet. Vt, Ne quare doceri. Ne longa, aduerbium prohibendi: Ne brevis, coniunctio disiunctiua, vt est: Hominè sine feræne.

Ne longa, coniunctio causalis, vt est.

Ne tenues pluuiæ.

Et.

Ne subeant herbæ.

Temeritas sine consilio dicitur. Audacia post consilium.

Velocitas pedum et corporum: Celeritas animorum atq; factorum.

Gaudium animi leticia est: Exultatio, membrorum atq; factorum.

Vlcus est quod nascitur: Vulnus, quod ab alio infertur.

Vitium, de victuro dicimus: Viuentem de morituro.

Nascitur, quod de vtero deccedit: Enascitur, quod de terra aut de aqua exurgit.

Addu-

SERMO. LATINI. 55

Adducitur quis ad rem inhonestam: Perducitur ad studia: Deducitur ad honorem.

Eluxit, qui luctum deponit: Illuxit, cū lumen apparuit.

Nunciatur de longinquo: Denunciatur de presenti: Adnunciatur de futuro: Annunciatur de excusando & repudiando. Cic. Renunciata est tota conditio.

Deportare, deponere: Adportare est aliquid asferre: Comportare, in unum locum conferre: Exportare, de loco tollere.

Temperantia est animorum: Temperatio rerum: Temperies ventorum.

Palsim aliquid inueniri rerum, de re corporali recte dicimus: Affatim de re aliqua incorporali: primum enim de incessu, illud de asfatu dictum.

Lepus animal est: Lepor iucunditas voluptatis: vnde & gratum aliquid, lepidum dicimus: Lepos eloqui.

Recipimus aliquid deferendum rogati: Suscipimus nostra sponte.

Aspiciamus sursum: Conspiciamus palam: Respiciamus retro: Inspiciamus intus.

Præterea, præteriti temporis. Salust. Nunquam Hispanos præterea tale facinus facere audiui. Temporis futuri. Præterea haud spectâris.

Eo verbum primæ personæ, facit Eo, is, it:
Eo aduerbium loci, vt si dicis,

Eo redactus sum.

Eho aduerbium interrogantis est. Terent,

Eho Parmeno mi, nostin?

Eho est interiectio iubentis vel hortantis.

Idem. Eho puer, curre ad Bacchidem.

Heu interiectio dolentis est: Eu laudantis.

Terent.

Eu Phormio.

Idem.

Eu noster, laudo.

Heus aduerbium vocantis: Heu respondentis.

Limen ædium est: Limes regionum.

Arundo canna est ab ariditate dicta. Vt:

Fluuiialis arundo:

Harundo, telum è canna. Virg.

Hæret lateri lethalis harundo.

Hirundo avis est, quæ tignis adheret. Hirundo sanguisuga dicitur.

Spirare viuientis est: Expirare mortui.

Pertinacia malæ rei: Perseuerantia bonæ.

Consequimur studio: Obsequimur officio: Persequimur iniuria: Prosequimur ordine: Assequimur voto.

Nihil aduerbium: Nihili nomen est.

Nemo momenti: Nullus nihil dicitur.

Genus familiæ: Gentem, regionem rectè dicimus.

Lætamur de nostris: Gratulamur de alienis.

SERMO. LATINI.

alienis. Hoc gratificans letitia, Cicero dixit. Neque istius hominis perditū subdita letitia, quā huius hominis amplissimi noua gratulatio, diuitijs eum commouebat.

Herbidum locum dicimus, in quo herba est, etsi aridus esse consueuerit: Herbosum, qui herbam facillē generat, etiamsi ad tempus aridus sit. Sic Aquaticam potionem rectē dicimus, quæ aquam aliunde recipit: Aquosum locum, quod ex se aquam fundat. Ita et mericam potionem, merosum autem vinum appellatur.

Attollit, Aggerat, non adiollit, adgerat scribendum est. In compositione enim AD præpositio accusatiui casus corrumpitur, cum seruire vocali incipit, quando eum muta sequitur. Integra autem permanet, quando semiuocalis, ut adficit, adripit. Huius rei ratio reddenda est: Vocales omnis vocis principes sunt, et domine litterarum, utque sint vniuersa fortiora naturaliter faciunt, subiecta et adiecta sibi protegunt, æqualia autem et resistentia elidunt. Nam quæ admodum nonnunquam inter se collisa franguntur, interdum et Synalœpham faciunt: Ita consonantes sibi creditas conseruant, quarum virtutem necesse est, ut semiuocales imitaturæ vicina sibi muta tueantur.

Queritur ab aliquibus, quid distat inter Super,

79 DE PROPRIETATE

per, & Suprà, & Subter, & Subtus. Super est, quod eminet : Suprà, quod substratum aliquid habet. Item Subter est, quod ab re aliqua superiore premitur, & conculcatur : Subtus est, quod demissum altius non contingitur.

Sinum dicimus exterius expansum receptaculum : Gremium vestis receptaculum, interius faciens secretum. Virgil :

Pendentemq; sinus & tota veste vocantem
Cœruleum in gremium.

Gremium autem dicitur à contrario, ab ingressu difficili.

Dicimus Adytum, & Penum, & Penetrabile, cò quod adiri & penetrari raro solent.

Largitas, humanitatis est : Largitio, ambitionis.

Crassari in corporeis est, & sanguineis : Crassari aut animi aut crudelitatis.

Album naturà tantum est : Candidum etiam studio : nam & corpori & animo aliquoties assignatur : Albos ergo capillos, carmen candidum rectè dicimus.

Muliebre dicimus à muliere aliquid factum : Mulierarium, per mulieres ordinatum, & per viros gestum.

Iuuentus ipsa hominis ætas, Iuventas dea, poetice. Ἰούνη, ut Græcè dicitur.

Deli-

Delictum, peccatum aliquando dicimus :
 Delictum militiæ : At alicuius rei ex minata
 Delectionem appellamus, nam Diligi affectio
 nis, Deligi iudicii est.

Inter Commodatum & Mutuum
 nonnihil distat. Commodamus amico pro
 tempore equum, seruum, vestem hanc ipsam rem,
 quam dedimus, recepturi. Mutuo damus
 pecuniam, triticum, vinum, & his similia, quæ
 mutuo data recipi necesse non est.

Ligat quis vinculo : Legat testamento.

Loqui est hominis : Obloqui est obrectas
 toris : Alloqui suadentis est, vel hortantis, vel
 blandientis : Eloqui oratoris.

Percussum corpore dicimus : Percussum
 animo. Cicero de signis : Tanquam illa face per-
 cussos esse.

Effertur, qui portatur : Et Efferunt, qui
 laudando extollunt. Item Cicero : Nimum hæc
 illi fortasse efferunt.

Discrimen & ad periculum pertinet, & ad
 experimentum.

Indigenæ homines dicuntur : Indigenes
 dij. Idem Indigetes, unde geniti dij.

Circumpedes sunt obsequia seruorum :
 Antipedes amicorum.

Inlita arbor est, cui infisse alienum germen
 includitur : Adlita, cui incolunt aliquid, ut
 sustinetur.

60 DE PROPRIETATE

sustineat, adiungitur. Horat.

Quia populus adfita singit, quippe quæ viti-
bus maritantur.

Fremor est rumor hominum: Fremitus
ferarum.

Flauum dicimus rubeum, sicut: Flaua Ce-
res: Furuum, nigrum. Horat.

Quam poenè furuæ regna Proserpinæ:
Fuluum rubeum & nigrum. Vt: Fuluum leonē,
& fuluam aquilam, & fuluum aurum. Vt Virg.

Fulua pugnas de nube tuentem,
quæ haberet igneum de coelesti, & sordidum de
lugubri: aut certè de Aenea iracundiam, de
Turno tristitiam. Fuluum certè aurum, cui ad
decòrem splendoris sui ingeniiti aliquid addatur.

Postulatur aliquid honestè: Poscitur im-
probè. Cicero in Frumentaria: Incipiunt postu-
lare, poscere nimia.

Alius virorum rectè dicitur: Vterus
mulierum: Venter utroq; modo.

Supplicia de tormentis dicimus: Suppli-
cationes de precibus diuinis.

Triceni de tricenis dices: Trigeni de tri-
ginta.

Accersit, qui vocat: Arcessit, qui accu-
sat. Sic Cicero: Nos capitis arcessere.

Ecquando, increpando, vel inquirendo,
interrogantis aduerbium est: Quando sim-
pliciter loquentis.

Ecce,

Ecce, cū ostendis : En, cū increpas. Ci-
cero : En cui tu quoque liberos tutò committas.
Hem, cū dolor iram mouerit, aut cū admi-
ratio, cogitatioq; stuporem.

Aceruus mobilis est : Acerbus, imma-
turus.

Asper in moribus, & in signis.

Abitum sine aspiratione de abscessu scribis :
Habitum de vestitu, gestuq; corporis dicimus.

Primus è multis, & Prior è duobus. Ita :
Postremus de multis, & Posterior de duo-
bus. Et : Alter de duobus dicitur, Alius de
multis.

Væ interiectio dolentis est : Sine & Vc,
coniunctio disiunctiua.

Præmium cū diphthongo : Pretium per
t. sine &. ✚ Veteres enim maiores res sermōnis
cum diphthongo, & quadam dignitate scribi
voluerunt.

Precari est rogare : Deprecari est pur-
gare, & excusare. Virg.

Equidem merui, nec deprecor.

Cicero: Quid faciet Hortensius, auariciæ cri-
mina frugalitatis laudibus deprecabitur ?

Fides de fidelitate dicitur : Fidis de
chorda.

Disertus orator est : Desertus, derelictus.

Delator, qui desert ad accusandum : Di-

lator, qui differt ad proferendum. *Martialis;*

Traducta est Gyaris nec cepit aventa nocentes,
Et delator habet, quod dedit exilium.

Deluit, purgat : Diluit, temperat. *Liuis*
ad: morte Mithradatis : Quod cum diluisset.

Aduersum te, aduersarius: Aduertus te,
imitator.

Deduco, de amico producendo : Diduco,
distraho.

Directum, in rectum vadens : Directum,
in latera aptatum.

Partem nomen est: Partim adverbium.

Fastus de superbia, & facit genitiuum *fastu-*
stuum: Fastus de libris, & facit *fastorum*.

Expectatur, venturus : Spectatur, qui
videtur, vel probatur.

Apparet, qui videitur. Paret, qui obse-
quitur.

Ælij Donati, Arruntij Cel-
si, & aliorum Terentij
interpretum.

CRedimus, quod plerunq; falsum est :
Intelligimus, quod certum est.

Vii-

SERMO. LATINI.

81

Utimur fructibus rei, quæ ab amantibus
saluo usu nobis subministratur: Abutimur,
quando deperdimus rem & fructum. Usui est
ager, domus: abufui, vinum, oleum, & cæte-
ra huiusmodi.

Scribit, qui verba adhibet tantum: Facit,
qui etiam argumentum componit.

Oratio in sensu est: Stilus in verbis. Ora-
tio ad res refertur: Stilus ad verba. Stilus
nō est in tempore, sed prolata oratione: Oratio
est & in cogitatione, & in prolata.

* Orationem in sententijs dicunt esse: Sti-
lum in verbis: Argumentum in rebus.

Auferimus ea, quæ cum fastidio cernimus:
Ferimus ea, quæ cum honore tractamus.

Curatio propriè medicorum est: Cura
rel quorum.

Facere est in opere esse: Efficere perfe-
ctionem designat.

Iustum, in quo nihil iniquum iubetur:
Clemens, in quo etiam multum de iusto remit-
titur.

Aduersum sine dubio præpositio est. Ut: Ad-
uersum te habeo gratiam. Aduersus participi-
um potest esse, ab eo, quod est, Aduerto.

Scimus, quod certum est, in And.

Nam qui scire possis, aut ingenium noscere?

Noscimus, quæ adhuc incerta desideramus:

In Hec. Forma in tenebris nosci non quita est.

Laudat etiam alienus: Gaudet, qui pater est.

Ferre, est cum certo tempore: Perferre, finem expectat cunctus.

Feruntur onera: Sustinentur supplicia.

Dedere se pertinacibus: Obsequi, superioribus.

Obsequium assentator debet: Veritatem amicus. *In And.*

Obsequium amicos, veritas odium parit.

Duriter, sine sensu laboris: Durè crudeliter: illud ad laborem, hoc ad seuitiam. Durè in alterum, duriter in nos aliquid facimus.

Cibus, qui etiam delicatis præbetur: Victus in parvis aridisq; alimonijs est constitutus.

Quærit, qui ad plenum & perpetuum reponit: Quæreat, qui vix quotidie inquirendo victum inuenit.

Amator fingere potest: Amans verè amat.

Spondet puellæ pater: Despondet adolescentis.

Metuo illum, qui mihi ipsi aliquid facturus est: Timeo ab illo, cuius causa possum aliquid mali pati, etiamsi ipse nihil in me mali consulat.

Efferri dicuntur cadauera mortuorum: Ire propriè ad exequias. *In And.*

Efferatur, imus.

Virg.

SERMO. LATINI.

69

Ite, ait, egregias animas.

Forma immobilis est & naturalis. Vultus
mouetur & fingitur. Vultum sibi fingere mul-
ti possunt, formam nemo.

Modestia, ad probitatem vultus & morum
pertinet: Venustas, ad naturam corporis.

Honestum ad formam: Liberale ad
vultum.

Feci, quasi facinus: facere enim quis &
homicidium dicitur: Commerui, minoris cul-
pæ est: Peccaui, multo minoris, vel leuioris.

In And.

Quid feci, quid commerui, aut quid peccaui?

Damnum rei est: Malum ipsius hominis.

Aeger animus dicitur: Aegrotum corpus.

Dare est, quod repetas: Dedere, est ad
perpetuum. Damus amicis: Dedimus tan-
tum hostibus.

Lex ad homines: Omen ad deos refertur.

Segnitia ad agendum: Socordia ad con-
siderandum. In And.

Nihil loc, segnitiae neque socordiae.

Opem ferre dicitur in malis rebus, & ijs,
qui de salute dubij sunt. In Adelph.

Per opem, serua me.

Opitulari & Opitulatio dicta ab opem
tollendo, hoc est, ferendo. In And.

Sin opitulator, huius minas.

In verbis ἀποποιεῖν dicitur. In And.

Ince

Inceptio est amentium, haud amantium.

In nominis *παρρηγορησία*. Cic. Facie magis,
quàm facilijs ridiculus.

* *Παρρηγορησιον* quoties verba sunt : *Παρρηγορησία*, quoties nomina.

Temulentus vino : Temerarius natura.
In And.

Sanè pol illa temulenta est mulier, & temeraria.

Sanus, qui saluus est : Validus, qui multum rerum necessariorum habet ad salutem.

Exanimatus est perturbatus. Virg.

Exanimata sequens impingeret agmina muris,

Exanimus, mortuus. Idem :

Corpus ubi exanimum positum Pallantis.

Iracundia, ex iniuria : Dolor, ex miseria.

Inuenustus, cui displicens obijcitur : Infelix, cui placens negatur.

Ineptum, quod à quouis reprehendi potest : Falsum, quod etiam prudentem possit fallere.

Sollicitudo, est quæ inheret mentibus : Sollicitatio, quæ ab alio fit.

Amor, aduersus inhumanitatem : Pudor, aduersus ingratum animum.

Obtestatio dicitur, quando eum adiuramus, quem rogamus : Oramus per eas res, propter quas rogamus. Virg.

Per cunctos genitor fumantia Troia

Esse

SERMO. LATINI.

Excidia obtestor.

* Oramus, quæ bona sunt : Supplicamus
in aduersis magis, vel cum lachrimis.

Lassus cura, ex præterita spe: Confectus,
sic vulneratus aut percussus, ut sanari non possit.
Conuenit gladiatoribus. Cic. in Catil. Gladiatori
illi confecto & saucio.

* Lassus adempta attentione: Confectus
cura, confirmato timore.

Fit, quod verum est : Fingitur quod falsum
est : Inuenitur, ne temere fiat : Efficitur,
ut in effectum perducatur.

Quæ opinamur, putamus : Quæ putamus,
incerta sunt.

Promissio & Pollicitatio eandem vim
habent : sed Pollicitatio, maioris assuectionis
est.

Imponitur manus rebus, cum perficitur
id, quod coeperit. Virg.

Imponit regina manum.

Relinquuntur res, cum imperfectæ manent.

Idem :

Atque opere in medio defixa relinquit aratra.

Petimus precario : Poscimus imperioso :
Postulamur iure.

Expectamus tam bona quam mala : Speramus
bona tantum.

Assolet consuetudinis est : Oportet rationis.

Co-

Coram ad certas personas refertur. Vt.

Coram quem queritis, adsum.

Palam ad omnes.

Veretur liber : Metuit seruus.

Despicere & Disquirere consilium : Despicere, deorsum aspicere.

Timor est malorum : Pudor tantum bonorum.

Aduerbia temporis aut certa sunt, vt, hodie, cras. Aut incerta, vt dudum, nuper. Itaq; incertis certum additur tempus, vt iam dudum, nunc nuper.

Pudor est mali facti : Verecundia recti & honesti.

Expostulare est querelam apud eum ipsum deponere, de eo ipso qui fecit iniuriam : Postulare autem, querelam dicere de altero apud alterum.

Amoliri dicuntur ea, quae cum magna difficultate & molimine summoventur & tolluntur e medio : Discedere dicitur, qui facile abit e medio.

Amicus animi est : Amator corporis.

* Amator, qui ad tempus : Amicus, qui perpetuo amat.

Interrogatio est, cui necessario respondetur aut etiam, aut non : Percontatio, cui nihil horum.

Grans

Grandis ad partem ætatis refertur. *ut*,
grandis natu : Maior, generaliter & ad sum-
mam ætatis refertur, & ad comparationem æta-
tis pariter ponitur.

Commodus esse quis potest, & alieno tem-
pore superuenire : Opportunus malum etiam
aduentum habere potest : Commodum in ho-
mine est, aduentus in eius facto.

Quantumuis & Quantiuis differunt. Nam
alterum contemptionis, alterum laudis.

Confidentia interdum in bona significa-
tione, interdum in mala ponitur : Fiducia sem-
per in bona.

Gaudemus nostris : Gratulamur alienis.

Sempiternum ad deos pertinet: Perpetuū
proprie ad homines.

Vivus perit, qui etiam dormiens opprimi-
tur : Videns perit, qui vigilans vim patitur &
perit.

Falsum est, quo tegitur id, quod factum est :
Vanum, quod fieri non potest : Fictum, quod
non est factum, & fieri potuit.

* Falsum est fictum mendacium, simile
veritati: Vanum nec possibile, nec verisimile :
Fictum, totum sine vero, sed verisimile. Falsum
loqui, mendacis est : Fictum, callidi: Vanum,
stulti: Falsum loqui, culpæ est : Fictum, vir-
tutis : Vanum, recordia. Falsis, decipimur :
Fictis

70 DE PROPRIETATE

Fictis delectamur : Vana contemnimus. Sic
Arruntius.

Prudentia naturalis est : Gnaritas ex-
trinsecus venit. Imprudens per se : Ignarus
per alios.

Restituimur iis, quibus nos volumus : Red-
dimur iis, qui nos volunt. Restituimus volen-
tem : Reddimus volentibus.

* Restituitur cupiens : Redditur cupien-
tibus : Redditur & Restituitur cupiens cupi-
entibus.

Expectatio certorum : Spes incertorum.
Expectatio rerum propin quarum : Spes lon-
ginquarum. Expectatio destinat tempus : Spes
non destinat.

* Expectamus ante diem : Speramus
ad diem.

Locus natalium est : Ordo fortunæ.

Consilium, in bonis animi : Res, in po-
testate fortunæ.

Lani, qui laniunt pecora : Lanistæ, quæ
laniendis præsent gladiatoribus.

Ducitur quis, ad supplicium : Deducitur,
ad letitiam.

Cura, mentis est : Curatio, medicina :
Curatura, diligentia.

Proxima nobis aut præterita sunt aut futu-
ra : Præsentia ea sunt, in quibus nunc sumus.

Labra

SERMO. LATINI.

Labra sunt superiora : Labia inferiora.

Abducimur, unde volumus : Ducimur,
quò volumus.

Cessat desidiosus : Requiescit defessus.

Facetus est, qui facit verbis, quod vult :
Lepidus, qui polius est, vt λεπρὺς : Lautus,
qui mundus & splendidus est.

Oscula officiorum sunt : Basia pudicorum
affectuum : Strauia libidinum vel amorum.

Dolus à ledendo dictus est, id est, à dolan-
do, id est, minuendo. Nam & δόλος Græcis le-
sio dicitur, & Dolones, tela quædam bellica :
& Dolare fabri, lignum est ascia cadere.

Prædicamus vt res sunt : Laudamus ex-
tollendo. Prædicamus voce : Laudamus ar-
gumentis.

Statura corpori ascribitur : Status ad ha-
bitum refertur. Status est χῆμα : Statura,
longitudo corporis.

Indicat is, qui de se volens aliquid, & de
alijs etiam prodit : Confiteatur, qui de se tan-
tū, & qui inuitus.

Ius est, quod omnia recta & inflexibilia exi-
git : Aequitas est, quæ de iure multum remit-
tit.

Rursum est introuersum : Prorsum, prius
versum.

Fides in concipiendis cōminationibus : De-

F

nuncia.

nunciatio, comminantis est.

Iniuria, quæ fit innoxio : Ius, illa vindicta,
quæ redditur reo.

Mancipia dicuntur, quòd manu capta sunt.
Servi, qui seruati sunt, cum eos occidi oporteret
iure belli.

Concertatio ipse actus. In Adelph.

Nunquam vidi iniquis concertationem com-
paratam.

Certamen, res ipsa, de qua certatur. Virg. 5.

Velocis iaculi certamina ponit in vlmò.

Diuidum à diuisione : Dimidium à di-
uisione dicimus.

Memor, qui apud se meminit : Gratus,
qui meruit hoc nomine vocari, dum vicem reddit.

Laudat coram, qui non tacet apud alios, &
hoc agit non per epistolam, sed ipse præsens :
Laudat in os, qui apud ipsum loquitur, quem
collaudat.

Genus ad viuos pertinet : Familia etiam
ad defunctos.

* Genus ad nobilitatem : Familia ad com-
piam refertur.

Raptio ad personam refertur : Rapina ad
rem : Raptus ad stuprum propriè.

Ducimus volentes : Abducimus inuitos.

Suademus facilia : Persuademus diffici-
lia. Suadere facientis est : Persuadere perfici-
entis.

Ordo

Ordo vel bonorum vel malorum dicitur :
Grex vel bonorum, vel malorum est, & leui-
um. Cic. In his bonis gregibus omnes aleatores,
omnes impuri, impudiciq; versantur.

Ineptum, est tantum stultum: Absurdum,
quod & stultum est, & in ipsa stultitia diuer-
sum, & quasi sibi repugnans.

Ludere piscem, est non laesum viuere : Na-
tare, quod etiam languidi possunt.

Lenitas ad permittendum : Facilitas ad
ignoscendum.

Prauum est, quod ipsum laedit facientem :
Malum, quod alios tantum.

Pudet, in his quæ turpiter fecit : Piget,
in his, quæ cum damno & malo. Pudere etiam
ad dedecus: Pigere ad dolorem refertur. Pudet,
quod turpe est : Piget, quod dolet.

Aggredimur, de longinquo : Adorimur,
ex insidijs, & è proximo.

Patronus aut temporale nomen est defen-
soris, aut certè appellatio, per quam ostenditur,
quid illi cultus aut obsequij debeat: Parens au-
tem veri amoris nomen est.

Deficit socius : Prodit parens : Deserit
patronus. Sallust. Post defectionem sociorum &
Latij. Terent.

Prodidisti & te, & illam miseram, & gnatum,
quod quidem in te fuit.

Plaut. Qui liberos habent, eos deserunt.

Bonus est, qui non nocet : Liberalis, qui etiam prodest. Bonus, qui non peccat in facto : Liberalis, qui nec in uerbis.

Orare est placidos petere : Obscrare, iratos rogare. Obscrans plus facit, quam orans : Plus orans : quam Rogans.

Torquemus hominem : Extorquemus veritatem.

Obnunciat, qui malam rem nunciat : Annunciat, qui bonam.

Erratio est pecudum : Error animi est, & loci, in quo erratur.

Coram indiget adiectione : Palam non indiget. Coram ad certas personas refertur : Palam generaliter dicitur.

Circumspicimus presentia : Prospicimus futura.

Despondet puellam, qui petit : Spondet, a quo petitur.

Ira, de causa est : Iracundia de vitio multum irascentis.

Conseruamus parva : Querimus noua : Parcimus omnibus.

Ligare est iniungere alicui vincula : Alligari quis dicitur ad aliquid, sine quo esse non possit.

Ridet, qui simpliciter ridet : Deridet, qui alterius irrisione & contemptu ridet.

Ducere

Ducere est apud alium, & palam : Subducere apud seipsum & secretò.

Facilis est, cuius ira citò soluitur : Clemens, qui non irascitur.

Clemens est circa rectè agentes : Placitus etiam circa delinquentes. Clementis est, nullè ledere eos : Placidi, arridere omnibus.

* Clemens animo : Placidus vultu.

Sæuus factis : Tristis animo : Truculentus vultu. Tristis, qui dolet : Truculentus & Sæuus, qui terret.

Probus sibi : Modestus, apud alios.

Audiutor dicitur in re bona : Impulsor in mala.

* Audiutor à non irascente : Impulsor, à criminante & irato.

Vitium est, si tonat tantum : Calamitas, si tonat, & grandinat, & etiam fulminat.

* Calamitas ταραὲ τῶν καλὰ μὲν dicitur.

Clades, quia clamatur : aliud grandinis culmīa frangentis, aliud furti aut doli mali. Sic Probus.

Orator est, dum agit : Exorator, cū impetraverit : Aliud dicentis, hoc effectitiam significationem habet.

Docet poëta : Discit Scenicus.

Fidus in maximis : Fidelis in minoribus negotijs.

* *Fidus est amicus : Fidelis servus.*

Monemus consilio : Hortamur impulsu.

Spoliare est, non minimam partem auferre : Mutilare, aliquid detrahere, sine quo res esse non possit : Lacerare, cum omnino non habeas, quod imminuas.

Agere est aliquid necessarium facere : Agitare, voluptuarium.

Expostulatio apud illum ipsum, qui peccaverit : Postulatio de illo apud alterum.

Visere officij est : Videre, querentis aliquem.

* *Visere officij est apud egrotos : Videre cognitionis.*

Scimus, quæ ad nos deferuntur : Rescimus celata.

Confessio bonæ rei est : Coniuratio malæ.

Dedecoratur, quod honestum est in animo. Horat.

Dedecorant bene nata culpæ.

Turpatur, quod honestum est corpore.

Opera est, si scientes læserimus : Culpa, si nescientes : alterum sceleris, alterum stulticiæ est.

Refellit, qui negat : Purgat, qui fatetur, & sic defendit. Refellimus per coniecturam :

Purgamus, per ceteros status.

Iratus, qui ex aliqua re lacepsitus irascitur :

Iracundus, qui ex parva, nullâne causâ præcedente irascitur.

Rur-

SERMO. LATINI.

77

Rursum propriè retro : Prorsum antè si
gnificat.

Trepidatio ad vocem refertur loquentium :
Cursatio ad sonum pedum. Trepidatur ab
his qui morbum potant : Cursatur ab his, qui
raptum sciunt.

Exanimatus est conterritus, conturbatus.

In And.

Quidnam Pamphilum exanimatum video.

Exanimus verò est occisus. Virg.

Corpus ubi exanimum positum Pallantis.

Fortuna in incerto : Fors Fortuna, in
bono ponitur. Virg.

Si qua in te fortuna fuisset. Et ipse,
O fors fortuna.

* Fortuna dicta est incerta res : Fors
Fortuna, euentus fortunæ bonus.

Tecta, ne videantur : Tacita, ne dicantur.

* Tecta sunt, ne hæc alij sciant : Tacita, ne
ipse indicet.

Sobrini ex duabus sororibus : Consobrini
ex fratre & sorore. Consobrini, cum de fra-
tre natus est alter, & aliter ex sorore : cum ex
fratribus, Patrueles dicuntur.

Mereri bona dicimus : Commereri mala,
id est, delinquere, peccare. In Hecyra.

Sæpe, quod vellem, meritam scio.

Virg.

Ego te, quæ plurima fando.

F 4

Enumes

Enumerare vales, nunquam regina negabo
Promeritam.

Scimus manifesta: Rescimus occulta.

Prospicere futura: Iudicare presentia.

Edicimus, quod iubemus fieri: Interdicimus, quod vetamus fieri. Edicimus vni generi hominum: Interdicimus diuersis.

Agit, qui rem iustam dicit: Orat, qui animo demisso precatur, vt quasi beneficium præstetur sibi.

Scitum dicunt, quod placet: Inscitum quod displicet.

Offerimus iniuriam non merenti: Reddimus ei, qui meretur.

Accersi dicitur vxor ad maritum: Abduci à marito ad diuortium. Virg.

Et gremijs abducere pactas.

Facilis ad peccatum: Beneuolus ad iram refertur.

Segregari dicitur quis à meretrice: Seiungi ab vxore.

Redditur nobis, quod nostri cupidum est: Restituitur nobis, cuius cupidi sumus.

Resciscunt ad quos pertinent, & qui nesciunt: Sciunt qui negligunt. Resciscimus ex alio: Scimus etiam per nostram opinionem.

Bonitas in omnibus generaliter rebus est: Aequanimitas in spectando. Bonitas in proban-

probandis his, quæ bona sunt : Aequanimitas
in ignoscendis vitijs atq; delictis.

Metuimus eos, qui nos amant : Timemus
etiam inimicos.

Vtimur cum honore: Abutimur cum ini-
iuria.

Cura est in spe bonorum : Sollicitudo in
metu malorum.

Refutatio in rem est : Confutatio in
personam.

Stillare est guttas emittere è corpore : Ex-
stillari, ipsum corpus guttatim finiri.

Deliratio senectuti conuenit : Timor con-
scientiæ.

Fl. Sosipatri Charisii ex ar-
tis Grammaticæ insti-
tutionibus.

Seruitium multitudo est seruorum : Ser-
uitus conditio seruiendi : sed veteres indif-
ferenter seruitium & pro seruitute posue-
runt. Virg. Æneid. 3.

Seruitio enixè tulimus.

Mendum in mendacij significatione dici-
tur : Menda in culpa operis aut corporis.

F 5

Ebore.

Eboreum, & Eboratum, & Eburnum, ita placuit distingui, ut Eboreum sit ex solido ebore confectum: Eboratum extrinsecus ebore ornatum: Eburnum à similitudine eboris aptatum.

Podagrosus à podagra bene dicitur: Sed Podagricus à pedum aegritudine.

Aeditimus dicitur, qui ædem seruat, quasi ædis intimus: Aedituus, ab æde tuenda.

Cum dicimus Hispanos, nomen nationis ostendimus: Cum autem Hispanienses, cognomen eorum, qui provinciam Hispaniam incolunt, etsi non sint Hispani.

Lanius dicitur, ut Terent. Lani, coci. Lanio autem quasi diminutio est lanij.

Cubicularius est custos cubiculi: Cubicularis verò lectus, cubiculo aptus.

Caligarius artifex: Caligaris clauus.

Clypeus genere masculino, significatione scuti ponitur, ut Labienus ait: Neutro autem genere, imaginem significat. Plinius dubij sermonis secundo, indistincto genere dici ait, sed litera differre, ut pugnatorium per i Clipeum dicamus, quod est à Clepere, id est, celare dictum: Imaginem verò per u, à cluendo. Sed hæc differentia mihi displicet, propter communionem i & u literarum.

Munificus est tanquam beneficus, Munifex

nifex autem tanquam opifex & artifex : Itaq;
Munificus munera largitur : Munifex autem
munere fungitur.

Diuinitus cum dicimus, ex Dei mente fa-
ctum significamus : Diuine verò, cum lauda-
mus.

Rediuiua dicimus, quæ post interitum re-
deunt : Recidiua, quæ ex suo casu restituantur,
vnde Virg.

Recidiua manu posuiffem Pergama victis.

Necessitas imperij : Necessitudo san-
guinis coniunctio. Sallustius tamē necessitudinem
sepe pro necessitate ponit, nec vnquam necessita-
tem aut ipse, aut quisquam veterum.

Vicinia dicitur loci demonstratio : Vici-
nitas verò vicinorum conductio.

Longitudo mensuræ est : Longinquitas
regionis aut temporis.

Large qualitatis : Largiter quantitatis :
vnde nascitur Largitas aut Largitio. Nam
Largitudo nusquam inuenitur, nisi apud Ne-
potem.

Insomnia plurali numero significari vo-
lūt Grammatici Somnia : singulari verò nume-
ro Vigiliam. Vt Pacuius in Antiopa dixit:

Perdita illuue atq; insomnia,
id est, vigilia.

Cilones dicuntur, quorum capita oblonga
& com-

Et compressa sunt : Chilones autem cum aspiratione ex Græco à labris improbiioribus, quæ illi χείλη, unde Chilones, improbius labeati.

Nihil si dicas, quantitatem notas : Si verò Nihili adiuncta i, hominis mores.

Labra modica : Labia immodica, et inde Labiones.

Lingula cum non à linguendo dicta est, in argento : In calceis verò Lingula à ligando : Sed vsus Ligulam sine n frequentat

Saturitas in cibo tantum dicitur : In cæteris verò Satietas.

Stirps in significatione sobolis sceminino genere dicitur, ut ait Virg.

Hec stirpem inuisam.

Sed cum materiam significat, masculino, modo stirpem rectum, Idem.

Sed stirpem Teucris nullo discrimine sacrum sustulerant.

Brevis in natura : Pusillus in corpore, ut : Brevis dies, Pusillus homo.

Pometa dicuntur, ubi pomæ nascuntur, ut oliueta : Pomaria autem, ubi seruantur, ut Penuaria.

Intrò est, in locum : Intus, in loco dicimus.

Quando acuta prima syllaba interrogationē tēperis significat. Ut : Quando erit illa dies : Sed si posterior grauetur, significat quoniam

vel

Vel quandoquidem. Virgil.

Quando tot stragis aceruos
Teucrorum, tua dextra dedit.

Tergum hominis : Tergus pecoris nomi-
natur.

Here, quàm diu : Heri, quando : ita enim
quidam putant dici debere.

Accedo tibi, eadem tecum sentio : Accedo
te, id est, ad te venio.

Q. Asconii Pædiani inter-
pretis Ciceronis.

POpulari auaritia : Vexari libidine &
crudelitate.

Sunt, qui Tempia esse dicant, singulo-
rum dijs atributorum locorum : Delubra
multarum ædium sub vno tecto : à diluuiò pluuie
munitarum : Fana, vnde fata petuntur.

Rogare, vt hominem : Orare, vt Deum.

Qui defendit alterũ in iudicio, aut Patro-
nus dicitur, si orator est : aut Aduocatus, si
aut ius suggerit, aut presentiam suam amico cõ-
modat : aut Procurator, si negotium suscipit :
aut Cognitor, si presentis causam nouit, & sic
tuetur, vt suam.

Præiudicium dicitur res, quæ cùm statuta
fuerit,

Asconii Pædiani

fuerit, adfert iudicaturis exemplum, quod sequantur : Iudicium autem res, quæ causam li-temq; determinat.

Suscipitur totum : Recipitur pars. Recipitur, quod hinc pendet : Solum aliquid propter se Suscipitur.

Asportare aliquid, ut intereat : Depor-
tare ut mutet locum.

Transigere, quod manifestum est : Expe-
dire, quod definiendum : Absoluere, quod di-
uidendum. An Transigere est, quod aut confite-
ri non timeat, aut negationem excludat : Expe-
dire, quod definitione solvatur : Absoluere,
quod per qualitatem licitum esse monstratur :

Iniuria semper iniusta est : Lædi etiam ali-
quis iuste potest. Nam & qui iure damnantur,
leduntur, sed non iniuria.

Corrupta iudicia sunt in ijs, qui accepe-
runt pecuniam : Contaminata in ijs, qui offen-
sione ordinis infamantur.

Dies foeminino genere tempus, & ideo di-
minutiue : Diecula, dicitur breue tempus & mo-
ra : Dies horarum duodecim generis masculini
est. Vnde Hodie dicimus, quasi hoc die.

Perditum, quod inueniri non potest : Pro-
fligatum, quod potest.

Peius Prodere, quam Oppugnare, pro-
pterea quod Oppugnare inimici & hostis offi-
cium

cium est: Prodere grauius, cum ad eos, qui amici esse debent, reſeratur hoc verbum.

Alacer dicitur is, cui omnis ſenſus, in ſuo quiſq; loco degit: Lacer verò, qui ſic eſt effectus, vt vultu indicet ad eſſe animum non ſincerum ſenſibus ſuis: Qua re cognita illud quoq; intelligitur, aliud eſſe Alacrem, aliud Lætum. Sunt, qui Alacrem feſtinantem & properum putant, quaſi alis acrem.

Apertè ad verba pertinet, non obſcura: Palàm ad præſentium multitudinem, & qualitatem frequentis loci.

Deſtrictus poteſt eſſe ſine vinculis in diuerſum manu ducentium ferri: Obligatus etiam nodis vinculorum in loco intelligitur: Plus eſt ergo Obligatum eſſe, quàm Deſtrictum.

Intelligitur aliquid argumentis: Animaduertitur ſenſibus præſenti animo utentibus: Plerunq; enim Aduertimus rem aliquam oculis, aut quouis ſenſu corporis ſine animi attentione: Ergo plus eſt Animaduerſum, quàm Intellectum. An ab alijs Intellectum, ab alijs Animaduerſum intelligi poſſet: quod ſi eſt, rurfus plus erit Intelligere, quàm Animaduertere.

Deponitur in ſequeſtri: Accipitur ab eo, qui corrumpitur: Recipitur, id eſt, promittitur, id eſt, pro iudicato reſpondetur.

Seques

Sequestres sunt, apud quos pecunia deponitur : Interpretes, per quos inducitur pactio.

Argumentari & Argumentaris vti ad rem probandam : Dicere, amplificatione vti ad rem, ad delectandum, commouendamq; auditorem oratione perpetua.

Nefandum est non fandum : Nefarium, quod sacra polluit, farre pio solita celebrari : Ergo Nefarij, sacrilegi.

Reiciens malos & retinens bonos, Verus Accusator intelligitur. Qui verò contrà facit, vt sit impedimento ceteris, astuq; tegat, de hoc intelligitur, quod Præuaricator existat.

Figura est circa gestum situmq; membrorum : Status circa ornatum & habitum vestis, insignum & armorum.

Videmus, quod in promptu est : Inuestigamus, quod non videmus.

In nascendo Sortem, in faciendo Industriam esse veteres dicebant. Terent. in Adelph.

Ego profectò ingenio egregiè ad miseriam natus sum.

Cic. 3. Verrina. Homo factus ad istius libidines.

Plus significatur dicendo Spiritus, quàm si Animositas, Contentioùe diceretur.

Inter Syngraphas, & cætera Chirographa hoc interest, quod in Chirographis tantum, quæ gesta sunt, scribi solent : In Syngraphis

graphis etiam contra fidem veritatis pactio venit. & non numerata quoque pecunia, aut non integre numerata, pro temporaria voluntate hominum scribi solent. More institutoque Græcorum, & ceteræ tabulae ab una parte seruari solent: Syngraphæ neutrius manu utrique parti seruandæ traduntur.

Bona in ipsis possessionibus: Fortuna in fructibus eorum.

Prætexta honestiorum: Toga viliorum, quod etiam circa mulieres seruabatur.

Omen, auspiciū: Causa, excusatio.

Boni pro magnis: Honesti pro diuicibus, vetustè.

Detrimentum vel vnius partis dici potest: Intertrimentum verò ad utriusque partem spectat, dantis & accipientis.

Bona prædia dicuntur, Bona satisfactionibus obnoxia, siue sint in mancipijs, siue in pecunia numerata: Prædia verò, domus, agri.

Prædia sunt res ipse: Prædes homines, id est, fideiussores: quorum res, Bonaprædia nunc vno nomine dicuntur.

Aliud Socius, aliud Particeps. Particeps, qui certam habet partem, non diuise agit, ut Socius.

Thensæ sunt sacra vehicula: Pompa ordinum & hostiarum. Thensas alij à diuinitate

tate dici putant : alij, quòd ante ipsas lora tenentur, quæ gaudent manu tenere & tangere, qui eas deducunt.

Spolia quasita de viuo hoste nobili perditionem, Manubias veteres dicebant, & erat Imperatorum hæc præda, ex qua, quod vellent, facerent.

Ius, ad doctrinam pertinet : Officium ad virtutem.

Marii Seruii Honorati interpretis Virgilij.

ARæ & superis & inferis dijs consecrata sunt : Altaria verò sunt superiorum tantum deorum, quæ ab altitudine constat esse nominata. Vt, En quatuor aras,

Ecce duas tibi Daphni, duas, altaria Phœbo.

Aræ dictæ ab ariditate, quia in ijs adoletur ignis : Altaria ab alendo, quia igni adduntur alimenta.

Armenta sunt equorum & boum, quòd hæc animalia apta sint armis, vt scutis boum coria, equi prælio : Greges capellarum & ouium sunt. Hæc tamen, armenta scilicet & greges, sciendum quòd plerunq; confundit autoritas.

Angues aquarum sunt : Serpentes terrarum :

rum : Dracones templorum Vt Æneid. 2.

Per alta immensis cribibus angues.

Et paulò post.

Serpens amplexus vterq. Item :

Delubra ad summa dracones.

Sed hæc significatio plarunq; confunditur.

Aedem numero singulari de templo tantum dicimus : plurali, & de domibus, & de templo.

Auguro dicimus secundum Plinium, (Grammaticum) cum presagio mentis futura colligimus : Auguror verò tum, cum futura veris captamus augurijs.

Balsamum est ipsa arbor : Opobalsamum succus collectus ex arbore : Xylobalsamum, lignum ipsius arboris.

Barba, singulari numero hominum : plurali verò quadrupedum dicitur.

Culmus est ipse calamus : Stipulae verò folia, quæ ambiunt culmum.

Coryli, propriè dicuntur : Auellanae ab Auella oppido Campaniæ, ubi abundant, nominatae sunt.

Camuri sunt bouum, qui conuersa introrsum cornua habent : quibus contraria Patuli, qui cornua diuersa habent, quorumq; cornua terram spectant : His contrarij Liciui, qui sursum versum cornua habent.

Candidum esse, id est, quoddam nitenti luce
perfusum: aliud Album, quod pallori constat
esse vicinum.

Crustam cum dicimus sceminimo genere, las-
pidis aut ligni, aut gelu partem significamus:
Cum verò Crustum, edulium aliquod significa-
mus, partem panis vel placente. Virg. 7.

Orbem fatalis crustæ. Horat.

Dant crustula blandi

Doctores.

Cellarium est paucorum dierum, vnde &
in cella dicitur importatum frumentum: Perus
verò longi temporis.

Cervix cum numero singulari dicitur, col-
lum significat: si plurali utimur, superbiam ostē-
dimus. Vt in Verr. Cic. Frange ceruices.

Carcer est vnde cunq; prohibemur exire, &
dictus quasi arcer, ab arcendo, & quando locum,
in quo seruantur noxii, significamus, carcere
tantum numero singulari utimur: Carceres
dicimus numero tantum plurali, vnde erumpunt
quadrigæ, sed poëta plerunq; singularem usur-
pat. Vt est 5. Æneid.

Ruuntq; effusi carcere cursus.

Copix, de exercitu numero plurali dicimus.
Vt Sallust. Memorare possem, quibus in locis ma-
ximas hostium copias populus Rom. parua manu
fuderit Copia verò aliarum rerum est.

Cornus

Cornus ipsa arbor dicitur : Pomum verò
Cornum, & Corna. Vt:
Lapidosaq; corna.

Cæstus per diphthongum, significat arma
pugilum, habet etiam pluralem numerum, & est
quarta formæ : Nam Cæstus cæsti numeri sin-
gularis, sine diphthongo, baltheum Veneris.

Consultor est, qui consulit : Consultus,
qui consulitur : Consultum verò res ipsa, de
qua consulitur.

Deduco est persequor : Diduco verò di-
uido.

Despiciens, deorsum aspiciens : Suspiciens,
sursum aspiciens.

Dissimulamus nota Simulamus ignota,
Dissimulamus, quod sumus : Simulamus,
quod non sumus. Vt Sallust. Cuiuslibet rei simu-
lator, & dissimulator. de Catilina.

Dapes regum sunt : Epulæ priuatorum.
Vel, Dapes deorum sunt : Epulæ hominum.

Deos, perpetuos dicimus : Diuos, ex ho-
minibus factos, quasi diem obierint. Vnde diuos
& Imperatores vocamus. Iuven.

Respice rituales diuorum.
Sed Varro & Attæius (Philologus Grammati-
cus) contrà sentiunt, dicentes, Diuos perpe-
tuos : Deos, qui propter sui consecrationem

timentur, ut sunt dii manes. Quod tangit in
12. dicens :

Turni sic est affata sororem,
Diva d. am, stagnis quæ fluminibusq; sonoris
Præsidet.

Dona sunt tantum superiorum : Munera
inferorum : Ut in Eucol.

Phœbo sua semper apud me
Muncra sunt, lauri & suave rubens hyacinthus.

Επιχθιδιον est, quod dicitur cadauere non-
dum sepulto. Ut:

Extinctum Nymphæ crudeli funere Daphnim.

Επιτάφιος post completam sepulturam di-
citur, ut:

Daphnis ego in siluis, hinc usq; ad sidera notus.

Excubiæ sunt diurnæ : Vigiliæ nocturnæ.

Fas ad religionem : Iura pertinent ad ho-
mines.

Flabra, hoc nomen tantum pluralem recipit
numerus, ab eo verò, quod Flamina, Flamen
possumus accipere : licet sit vitandū propter ali-
am significationem, nam dicitur Flamen Dia-
lis, Flamen Martialis.

Frondeum est totum de frondibus, ut trun-
cus : Frondosus verò est, lucus.

Flagrat dicimus, quoties incendium signi-
ficatur quod flatus alitur, ut,

Flagrantibus aris :

Sed

Sed quoties odor, qui fracta specie maior est, per
R dicimus Fragrat. Ut :

Thymo fragrantia mella.

Fores propriè dicuntur, quæ foris aperiun-
tur, sicut apud veteres fuit : Valuæ autem sunt,
ut dicit Varro, quæ reuoluuntur, & se velant :
Ianua verò est primus domus ingressus, dicta,
quia Iano consecratum est omne principium.
Cetera inter ianuam Ostia vocantur generali-
ter, siue valuæ sunt, siue fores.

Furiosus est, à quo furor nunquam recedit :
Furiatus verò, qui furit ex causa.

Funus est cadauer iam ardens, quod dum
portatur, Exequias, dicimus : crematum, Res-
liquias & Bustum : conditum iam, Sepul-
chrum.

Fundere est supina manu libare, quod fit
in sacris supernis : Vergere est conuersa in si-
nistram partem manu ita fundere, ut patera con-
uertatur, quod in infernis fit.

Forfices sunt, quibus incidimus : Forcipes
sunt, quibus aliquid foruum tenemus, quasi For-
uicapes, nam foruum est calidum. Vnde &
Formosos dicimus, quibus calor sanguinis ru-
borem pulchritudinis creat.

Humidum est, quod extrinsecus habet ali-

quid humoris: Vuidum, quod intrinsecus, vnde
 & vnde dicta sunt.

Hostiæ dicuntur sacrificia, quæ ab his fiunt,
 qui in hostem pergunt: Victimæ sacrificia, quæ
 post victoriam fiunt: sed hæc licenter confundit
 auctoritas.

Historia est eorum temporum, quæ vidimus,
 vel videre potuimus, dicta δὲ τῶν ἰστορίων, à
 videndo: Annales sunt eorum annorum & tem-
 porum, quæ ætas nostra non nouit. Vnde Liuius.
 Ex annalibus & historijs constat, inquit.

Ignarus est, qui ignorat: Immemor, qui
 oblitus est.

Ius generale est: sed Lex iuris est species.
 Ius ad non scripta etiam pertinet: Leges, ad
 ius scriptum.

Inensus propriè dicitur plus, quàm ini-
 micus.

Indocile est, quod penitus non potest di-
 scere: Indoctum, quod nondum didicit.

Labra sunt virorum: Labia mulierum.

Liquor cum nomen est, LI brevis est:
 Cum ad verbum venerit, producitur. Vt
 Liquor, Liquōris, Virg. 1. Georg.

Canis cum montibus humor
 Liquitur.

Legu-

Legumen dicitur, quod manu legatur, nec sectionem requirat : Frumenta sunt omnia, quæ ex se aristas mittunt.

Lactans est, qui lac præbet : Lactens, cui lac præbetur.

Legiones peditum sunt : Turmæ, equitum.

Lucens est, quod aliunde illuminatur : Lucibile, quod lucet per se.

Mulctra tempus dicitur, quo mulgentur animalia : Mulctrale vas, in quod mulgentur.

Medicor accusatiuum regit. Ut : Medicor illam rem : Medicor verò illi rei vsitatè dicimus : Medicor illam rem, figuratum est.

Myrtetum, ipse locus est : Myrtus, ipsa arbor.

Metor, metaris, metatus sum, significat eligere. Vnde Lucan.

Hesperios audax veniam metatur in agros.

Metior, metiris, mensus sum.

Monstrum dictum à monstrando, & refertur ad præsens eius significatio : Prodigium est, quod in longum tempus dirigit significationem.

Monumenta sunt memoria : Monimenta verò, à mentis admonitione sunt dicta.

Matrona dicitur prima pueri mater : Materfamilias, quæ plures peperit. Alij dicunt rectius

rectius Matronam dici, quæ in matrimonio cum viro conuenerit, & in eo matrimonio manserit, etiamsi liberi nondum fuerint: dictam matris nomine spe atq; omine, vnde & Matrimonium dictum. Matrem verò Familiâs esse, quæ in mariti manu mancipiq; esset, quæ in familiam quoq; mariti, & sui hæredis venisset. Alij Matronas, virgines nobiles dicunt: Matres-familiâs verò, quæ in matrimonio per coëmitionem conuenerunt. Nam per quandam iuris solennitatem in familiam migrant mariti. Inter Matrem, & Matremfamiliâs hoc interest, quod Mater est, quæ præter illam significationem, quæ est $\omega\rho\sigma\tau\iota$, quæ tantum conuenit, in matrimonio: quod alij Matrifamiliâs applicuerunt: Materfamiliâs verò, quæ conuenit, ut iam diximus, per coëmitionem.

Naiades sunt Nymphæ fontium: Oreades montium: Dryades arborum.

Noxia est culpa, id est, peccatum: Noxa, pœna.

Nimbi dicuntur repentine & præcipientes pluuie: Pluias ipsas vocamus lentas & iuges.

Olea est arbor ipsa, vnde deriuatum est Oleum: Oliua fructus ipse, vnde est Oliuū. Legimus tamen Oliuam & de arbore. Vt:

Incur.

SERMO. LATINI.

97

Incumbens tereti Damon sic cepit oliuæ.

Oneratus, est qualicumq; pressus pondere :
Onustus, cui onus ipsum honori est. Vt, si quis
hostium spolia ferat : Sed Oneratus aspira-
tionem non habet, quia ab onere venit : Honu-
stus, quia etiam ab honore descendit, retinet
aspirationem.

Opes numero tantum plurali diuitias si-
gnificat. Virg. Trojanas vt opes.

Numero tantum singulari, auxilium. Terent.

Iuno Lucina fer opem, serua me obsecro.

Vtrog; numero, possibilitatem.

* Opim quando dicimus, Nympham signi-
ficamus : Si autem dicimus Opem, auxilium in-
telligimus. Opes numero plurali, auxilia &
census accipimus. Nam Ops terra est, vxor Sa-
turni, quam Græci Rheam vocant.

Orare est petere : Exorare, impetrare.

Odorum, quod per se olet : Odoratum,
quod odorem abundè accipit.

Hoc Opus & hæc Opera tunc dicimus,
quando negotium ipsum, quod geritur, signifi-
camus : Si autem fœminino genere dixerimus
Operas, personas ipsas, quæ aliquid faciunt,
significamus.

Patulum dicimus, quod per se patet natu-
raliter, vt, nares, arbor : Patens est, quod ex
aperi-

DE PROPRIETATĒ

aperitur & clauditur, vt, ostium, oculi.

Patrij dij sunt, qui præsunt singulis ciuitatibus, vt Mīnerua Athenis, Iuno Carthagini : Indigetes autem propriē sunt dij ex hominibus facti, quasi in dijs agentes, vt Æneas, Romulus.

Plantæ raptæ sunt de arboribus: Plātarīa, quæ ex seminibus nata, cum radicibus & terra propria transferuntur. Virg. 2. Georg.

Et viua sua plantaria terra.

Pecuarīa, ab eo quod est pecuare, venit : nam pecua, vt ait in Pompeiana Cicerō, ab eo, quod est pecu venit. Vt, genu genua.

Pēior à malo dicitur: Deterior à meliore.

Parēre est obedire, Vt paret amor dictis : Apparēre autem est videri. Vt:

Apparet liquido sublimis in aëre nifus.

Pernix hedum est. Vt :

Pernicibus ignea plantis.

Celeritas pennarum. Vt :

Celeriq; fuga sub sidera lapsæ.

Populos cīon numero plurali dicimus. vrbes significamus: cū verò Populū, vnius multitudinem ciuitatis intelligimus. Vt :

Populum latē regem, bellocq; superbum, de Romano intellexit.

Pollicemur spontē : Promittimus rogati.

Pavidus est semper timens : Pauens, ex causa.

Pone

SERMO. LATINI.

99

Pone verbum, nullum habet accentum. Vt:

Pone metum Cytherea.

Ponè tamen in ultima habet accentum, cum significat retro. Terent. in Phor.

Ponè apprehendit pallio.

Piget ad futurum spectat: Pudet ad præteritum. Et licet penè una sit significatio, tamen dicimus, Piget me illud dicere: Pudet me fecisse.

Poscere, est secundum Varronem, quoties aliquid pro merito nostro deprecamur: Petere verò est, cum aliquid humiliter & precibus postulamus.

Penetrabile dicitur, quod penetrat: quod autem penetratur, Penetrabile.

Rura dicebant silvas, & pascua: Agrum verò eum, qui colitur.

Ripæ propriè fluminum sunt: Littora maris. Vt. Ouid.

Pro ripis littora pullant.

Sinus, genus est vasis, quod cum significamus, SI producit: Cum gremium significamus, SI corripimus.

Squallens, splendens significat, quod à squammis venit. Vt:

Squammis auroq; trilecem.

Nam à

nam à squallore sordidum significat. Vt :
Squalentem barbam.

Spinus masculino genere prunorum arbor
vocatur : Spinæ verò fœminino, fentes vo-
cantur.

Salem quo utimur, singulari tantum nu-
mero dicimus : cùm Iocum significamus, plu-
ralem tantum ponimus numerum, secundum Lu-
canum, qui ait.

Non soliti lufere sales.

Aliquando & Urbanitatem per singularem
numerum significamus. Terent in Eunucho.
Qui habet flem, quod in te est, id est, quæ res
in te est. Masculini enim generis est, non neutri,
& neutra ~~την~~ sunt, nec ab hoc accusativo
nominatiuus esse potest, hoc sale.

Salum ab eo venit, quod est Salū Sali, Vt :
Perq̃ vndas superante falo :

Et quod ait :

Et sale tabentes artus, ab eo quod est, hic
Sal Salis, cùm Salum, à σαλευω.

Stratio est, vbi ad tempus stant naues : Por-
tus, vbi hieant.

Stirps genere fœminino Genus significat.
Vt, Heu stirpem inuisam : Masculino Arbo-
rem. Vt :

Sed stirpem Teuceri nullo discrimine sacrum.

Specula, quando speculationem significat
est fœminini. Vt :

Specu

SERMO. LATINI.

101

Specula Misenus ab alta.

Speculum autem, in quo nos intuemur, generis neutri est. Iuven.

Speculum civilis sarcina belli.
quod Græcè ἐὼντοργον.

Sertum & Serta, cum nihil adijcitur, dicimus, Vt:

Sertisq; recentibus halant.

Item alibi expressius:

Serta procul tantum capiti delapsa iacebant.

Si autem Sertos dixero, addo flores: Si Sertas, addo coronas. Vt Lucanus.

Accipiunt sertas nardo florente coronas.

Species rerum presentium est, quod quasi aspicitur: Fama rerum absentium.

Sanies, mortui est: Tabus, viventis scilicet sanguinis.

Timor de futuro est: Odium, de presentl.

Turbo quando appellatiuum est, facit Turbinis: Si nomen propriū, Turbonis. Vt Hora.

Turbonis in armis.

Troia, cum provinciam dicimus, & principale est nomen, brevis est Tro. Vt:

Troie ruinis.

Διουπερινός. Quando non est principale, & derivatio est, longa est Tro. Vt: Troius Aeneas,

Tellurem deam dicimus: Terram verò elementum.

Totum

Totum est vnius corporis plenitudo. Vt: Totum auditorium, id est, integrum: Omne de vniuersis dicimus. Vt: Omne auditorium, id est, vniuersa adiutoria.

Terror propriè est, qui alijs infertur, vt si dicas, Ille habet terrorem, hoc est, timendus est: vnde & terribilis dicitur: Metus dicitur, quem habent timentes.

Volema ab eo, quòd volam impleant, dicta sunt: Vola autem est medietas palmae vel pedis, vnde & inuolare dicimus. Volema lingua Gallica bona & grandia dicuntur, sed magis dicta sunt ab eo, quòd volam impleant.

Voluens, qui voluit: Volubilis, qui voluitur.

Vterus est, mulierum: Alius est, qua defluunt sordes. Sallust. simulans sibi aluum purgari: Venter qui videtur. Iuuen.

Montam quoq; venter adest abdomine tardus.

Vanus est: qui etiam sine utilitate mentitur: Mendax, qui tantum ad decipiendum. Sanè Vanus apud idoneos, stultus inuenitur. Vt Iuuen.

Sic libitum, vano qui nos distinxit Othoni.

Vrbs muros: Ciuitas eius habitatores significat.

Vilus genere vtimur Masculino, cum de his

de his loquimur, quibus videmus, Vt si dicam,
Nubecula obest visibus meis : Sin neutro utamur,
ea quæ videntur, significamus.

Vittæ sacerdotis sunt : Laurus verò etiam
Imperatoris victoris.

Vallum dicitur ipsa munitio : nam Valli
fustes sunt, quibus vallum munitur. Virg. de
suscitantaculis inquit vitium :

Primus vallos sub tecta referto.

Sexti Pompeij Festi

DE VERBIS VET- TERIBVS.

AMbaruales hostiæ appellabantur, quæ
pro aruis à duobus fratribus sacrificabatur.
Amburbiales hostiæ dicebatur, quæ
circum terminos vrbis Romæ ducebantur.

Acus dicitur, qua sarcinatrix vel etiam
ornatrix vititur : Acus etiam paleæ quædam de
frumento dicuntur.

Afsiduus dicitur, qui in ea re, quam frequenter
agit, quasi consedisse videatur. Alij
Afsidium, locupletem, quasi multorum afsi-
um, dictum putarunt. Alij eum, qui sumptu
proprio militabat, ab asse dando vocatum existi-
mârunt.

H

Ad,

Ad, aut proprie personam significat, vt, eo ad Pompeium; aut locum, vt, abiit ad theatrum. At, differentiam rerum significat, vt cum dicimus: Scipio est bellator, at Marcus Cato orator.

Adscripti dicebantur, qui in colonias nomina dedissent, vt essent coloni: Adscriptiij veluti quidam scripti dicebantur, qui supplendis legionibus adscribebantur.

Arbitrium dicitur sententia, quæ ab arbitro statuitur. Arbitrarium, cum adhuc res apud arbitrum geritur.

Ambitus honoris dici coepit, à circumcundo, supplicandoq;. Ambitio est ipsa actio ambientis.

Adeo, cum prima acuta effertur, idem significat quod accedo, vt cum dicimus, adeo preterem. Cum secunda, idem est quod vsq; eo, non quidem secundum rationem, quia Ad prepositio accusatiuis accommodanda est, sed vetusta quædam loquendi consuetudine.

Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse videtur, quamuis eam ab acute videndo dictam volunt. Aquulus autem color, ab aqua est nominatus. Aquilo ventus à vehementissimo volatu, aquile instar, appellatur.

Apud & Penes in hoc differunt, quòd alterum personam cum loco significat: alterum
perso

personam, & dominum, ac potestatem, quod trahitur à Penitus.

Abgregare est à grege, Adgregare ad gregem ducere, Segregare ex pluribus gregibus partes seducere: unde & Egregius dicitur, è grege lectus.

Auidus à non videndo, propter nimiam cupiditatem appellatur: sicut Amens, qui mentem suam non habet.

Beneficiarij dicuntur milites, qui vacant muneris beneficio: è contrario Munifices vocantur, qui non vacant, sed munus Reip. faciunt.

Bardus stultus à tarditate ingenij appellatur. Bardus Gallicè cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit, à gente Bardorum.

Concinnare est aptè componere: Concinnare est conuenire.

Cohum lorum, quo temo buris cum iugo colligatur, à cohibendo dictum. Cohum poëtae coelum dixerunt, à chaos, ex quo putabant coelum esse formatum.

Comptum genus libaminis, quod ex farina conspersa faciebant: Comptum Afranius pro ornatu, & cultu posuit.

Chilo dicitur cognomento, à magnitudine labiorum. Cilo sine aspiratione, cui frons est eminentior, ac dextera sinistraq; velut recisa videtur.

Cupes, & Cupedia antiqui lautiores cibos nominabant: inde & macellum & forum Cupedinis Romæ appellabant: Cupedia autem à cupiditate sunt dicta.

Curia locus est, ubi publicas curas gerebant. Calabra curia dicebatur, ubi tantum ratio sacrorum gerebatur. Curiae etiam nominantur, in quibus iniuscuiusque partis pop. Romani quid geritur. ✠ Curiata comitia, à curijs appellata.

Curiales eiusdem curiae, ut tribules, & municipes. Curules, equi quadrigales. Curules magistratus appellati sunt, qui curru vehantur.

Coena apud antiquos dicebatur, quod nunc est prandium. Vesperna, quam nunc coenam appellamus. Coenacula dicuntur, ad quae scalis ascenditur.

Cum imperio esse dicebatur apud antiquos, cui nominatim à populo dabatur imperium: Cum potestate esse dicebatur de eo, qui à populo alicui negotio praeficiebatur.

Censere nunc significat putare, nunc suadere, nunc decernere. Censio hastaria dicebatur, dum militi multa nomine ob delictum militare indicebatur, quod hastas daret. Censui agri à censendo proprie appellantur, qui & eni & venire iure civili possunt. Censores dicti,

dicti, quòd rem suam quisq; tanti aestimare solitus sit, quantum illi censuerint.

Comedus, di, qui bona sua consumit, anti- qui dixerunt : Comedo, onis, recentiores.

Extrarius est, qui extra focum, sacramentū, iusq; sit : Extraneus ex altera terra, quasi ex- terraneus : Externus, ex altera gente.

* Extraneus, ex alia terra, Exterraneus quoq; dicitur, qui ante tempus natus, vel potius eiectus est : dictus autem Exterraneus, quòd eum mater exterrita, aluo ciecit.

Explorator à Speculatore hoc distat, quòd Speculator hostilia silētio perspicit : Ex- plorator pacata clamore cognoscit.

Feralia, dijs manibus sacrata festa, à seren- dis epulis, vel à ferendis pecudibus appellata. FERIA à feriendis victimis appellata.

Fœnus, & Fœneratores, & lex de cre- dita pecunia, Fœnebris, à fœtu dicta, quòd crediti nummi alios pariant, ut apud Græcos ea- dem res, τόκος dicitur. Fœnum quoq; pratorum ab hac causa est appellatum, quando idi- psum manens, quotānis nouum parit : vnde etiam Fæstuca vocata est.

* Fœnus appellatur naturalis terræ fetus, ob quā causam & nummorum fœtus Fœnus est vocatum, & de ea re leges Fœnebres.

Factio & Factiosus initio honesta vocabu-

la erant : vnde adhuc factiones histrionum & quadrigariorum dicuntur. Modò autem nomine factionis seditio, & arma vocantur.

Here, est aduerbium temporis : Heri, dictum à Græco χθες.

Hæres apud antiquos pro domino ponebatur : Hæredium, prædium paruulum.

Hostis apud antiquos peregrinus dicebatur, & qui nunc hostis, perduellis.

Impages, dicuntur quæ à fabris in tabulis figuntur, quo firmitus cohæreant, à Pangendo, id est, figendo. Vnde & poëta Pangere versus dicuntur, & agricola Pangere plantas, id est, infigere.

In, non semper abnuitionem significat, sed interdum etiam pro ademptione ponitur, vt inuolando, inclamando, inuocando.

* In præpositio significat modò quod non, vt inimicus : modò auctorem, vt inclamauit : modò vbi quid tendatur, vt incurrit : modò vbi quis sit, vt inambulat.

Infectores qui alienum colorem in lanam conijciunt : Offectores, qui è colore proprio nouum efficiunt.

Illex producta sequenti syllaba significat, qui legi non paret, qui legē putat tenere se nullā. Illex correpta sequente syllaba significat, inductionem, ab illiciendo.

Manu-

Manubiæ Iouis tres dicuntur esse, quarum una sunt minimæ, quæ moneant, placidæq; sint. Alteræ quæ maiores sunt, ac veniant cum fragore, discillantq; aut diuellant, quæ à Ioue sint, & consilio deorum mitti existimentur: Tertiæ his ampliores, quæ cum igne veniant, & quam nullum sine igne fulgur sit, hæ propriam differentiam habeant, quod aut adurant, aut fuligine deformant, aut accendant.

Modò, cum per correptum o dicitur, significat tempus, vt, Modò introi, & ponitur pro tantum, vt, Tace modò, nunc iam. Quod si producta posteriore syllaba enuntiatur, datiuus vel ablatiuus est casus ab eo, quod est modus. Vt, Modo quodam, id est, ratione.

Mente captus dicitur, cùm mens ex hominis potestate abiit: & idem Demens, qui de sua mente discesserit: & Amens, qui à mente abierit.

Miseratur is, qui conqueritur aliena incommoda: Miseretur is, qui miserum subleuat. Miseret me, eadem forma dicitur, quæ Piget me.

Oculissimum, charissimum. Plaut.

Oculissimum ostium amicæ.

Ocularum, pro presenti posuit idem Plaut. cùm dixit, Oculata die. Idem ipse:

Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti decem.

id est, qui se vidisse dicat. Oculitus quoque dicitur, ut funditus, penitus: quo significatur tam charum esse, quam oculum.

Orba significat apud poetas priuata aliqua persona chara. Orba est, quæ patrem, aut filios, quasi lumen amisit.

Inter Obsidionalem & Ciuicam coronam hoc interest, quod altera singularis salutis signum est, altera vniuersorum ciuium seruatorum.

Ob præpositio, aliàs ponitur pro Circum: ut cum dicimus, Urbem obsideri, obsignari, obuallari. Aliàs In, vicem præpositionis, quæ est propter, ut, Ob merita, Ob superatos hostes, unde Obsides quasi Obsides, qui ob fidem patriæ præstandam dantur. Aliàs pro ad, ut Ennius:

Ob Romam noctu legionem ducere coepit.

Præsidium est, quod pro salute, & utilitate alicuius auxilij gratia præponitur: Subsidium quod postpositum est ad subueniendum laborantibus.

Properare aliud est, aliud Festinare. Qui unumquodque maturè transigit, is Properat: qui multa simul incipit, neque perficit, is Festinat. (Qui neque citius agit, neque serius, sed medium quiddam tenet, is Maturat: ut bene atque propriè Nigidius.)

Portenta rerum, fieri dicuntur, cum solidi

lida corpora raro se ostendunt, ut, cometae, turbines, barathra, item sereno caelo fieri tonitrua. Ostenta, quae tantummodo ostendunt. Monstra, quae perspiciantur, quaeq; remedio purgantur.

Puri, Probi, Profani, Sui auri dicitur in manumissione, sacrorum causa : ex quibus Puri, significat quod in usu spurcum non fuerit : Probi, quod recte excoctum, purgatumq; sit : Profani, quod sacrum non sit, & quod omni religione solutum sit : Sui, quod alienum non sit.

Quatenus significat qua fine, ut haecenus, hac fine : at Quatinus, quoniam.

Inter Legem & Rogationem : Rogatio est genus legis. Quae Lex non continuo est, ea Rogatio est, non potest non esse lex, si modo iustis comitijs rogata est. Aelius Gallus.

* Rogatio est, cum populus consulitur de vno, pluribusue hominibus, quod non ad omnes pertineat : & de vna pluribusue rebus, de quibus non omnibus sancitur. Quod in omnes homines resue populus sciuit Lex appellatur.

Reus stipulando, est idem qui stipulatur : Reus promittendo, est qui suo nomine alteri quid promisit, quiue pro altero quid promisit.

Inter Sacrum, Sanctum & Religiosum haec est differentia. Sacrum, edificium conse-

tratum Deo. Sanctum murum, qui sit circa oppidum. Religiosum sepulchrum, ubi mortuus sepultus aut humatus sit.

Regium est, quod aut est, aut fuit regis : Regale, est dignum rege.

Sub vitem hastas iacere dicitur veles, cum eas sub manu sursum mittit : Sub vitem preliari dicuntur milites, cum sub vinea militaturi pugnant : Sub vineam iacere dicuntur, cum astantibus centurionibus iacere coguntur sudes.

Taciturnus, qui facile tacet : Tacitus, argutus etiam, quia potest aliquando tacere.

M. Terentij Varronis.

DE LINGVA LATINA.

Verba aliud nunc ostendunt, aliud ante significabant, ut Hostis. Nam tum eo verbo dicebant Peregrinum, qui suis legibus uteretur : nunc autem eum, quem tum dicebant Perduellem.

Lacus, lacuna magna, ubi aqua contineri potest : Palus, paululum aquae in altitudinem, et palam latius diffusa.

Præli-

Præsidium est dictum, quia extra castra præsidebant in loco aliquo, quò tutior regio esset : Obsidium dictum ab obsidendo, quò minus hostis egredi possit in die.

Pauper, à paulo lare : Mendicus à minus, cui cum opus est, minus est.

Diues, à diuo, qui ut Deus, nullo videtur indigere. Opulentus ab ope, cui ea opime. Pecuniosus, à pecunia magna.

Vindemiator, Vestigator & Venator. Vindemiator, vel quòd vinum legere dicitur, vel quòd de vite id demit : Vestigator, à vestigijs ferarum, quasi indagator : Venator, à venatu.

Assum, Vuidum, Crudum, Excoctum, Elixum. Assum dictum, quòd ab igni assuescit. Vuidum est, quod humidum : & ideo ubi id non est, succus abest, & ideo sudando assum destillat humorem. Ut Crudum minimum habet humoris, sic Excoctum parum habet succi. Elixum, est è liquore aquæ deductum, & ex iure : quod iucundum magis, conditione succi.

Hausta, quòd astans solet ferri. Iaculum, quod ut iaciatur, fit. Tragula, à traiciendo.

Damnum, à demitione, cum minus re factum, quam quanti constat : Detrimentum, à detritu : quòd ea quæ trita, minoris sunt precij.

Merces

Mercès à merendo, quòd manu factum erāt,
 & datum pro eo. Manuprecium, à manibus
 & precio: Præmium, à præda, quod ob rectè
 quid factum, concessum.

Loquax, qui nimium loquitur: Eloquēs,
 qui cupiosè loquitur.

Colloquium, cū conuenitur in vnum lo-
 cum, loquendi causa: Loquela, verbum quod
 in loquendo efferimus.

Loquitur is, qui suo loco quodq; verbum
 sciens ponit: Proloquitur iste, cū animo
 quod habuit, idq; extulit loquendo.

Conferere manum dicimus cum hoste:
 Asserere manu, cū libertatem comprehen-
 dimus.

Spondet, qui dicit à sua sponte: Sponfor
 etiam spondet, qui idem faciat obligatus: Præs,
 qui à magistratu interrogatus, in publicum vt
 præstet, à quo & cū respondet, dicitur Præs.
 Vas appellatus, qui pro altero vadimonium pro-
 mittebat.

Inter Agendi, Faciendi & Gerendi
 verba. potest quis quid Facere, & non Age-
 re, vt, Poëta facit fabulam, & non agit:
 Contrà Actor agit, & non facit, & sic à
 poëta fabula fit, & non agitur. Contrà
 Imperator qui dicitur res gerere, in eo neque
 agit, neque facit, sed Gerit, id est, sustinet;
 transla-

translatum ab his qui onera gerunt, quòd hi sustinent.

Signa dicuntur eadem & Sidera. Signa, quòd aliquid significant, vt. libra, æquinoctium : Sidera quæ insidiuntur, atq; ita significant aliquid in terris perurendo.

Fretum, dictum à similitudine feruentis aque, quòd in fretum sæpe concurrat astus, atq; effervescat. Aequor, mare appellatum, quod æquatum, commotum vento non est.

Q. Terentii Scauri

DE

ORTHOGRAPHIA.

DE, nonnunquam perperam ponitur, pro ex. De prouincia venire, qui se dicit, dicit perperam. Imus enim In prouincia, vt in nauem, vt in Circum. Eximus è prouincia, vt è nauibus, è Corsica. De prouincia, existimamus, cum de ea bene aut malè prædicamus. Denauì dicimus, cum longa anoneraria sit, rogamus. De Circo, cum Flaminius, an Maximus.

Vitiosè dicitur, Senatum haberi apud ædē Apollinis, quod in æde dici oportet : Et de senatus

natus sententia viciose : nam debent dicere, *ut*
ex mea sententia, ex tua sententia : sic, *ex sena-*
tus sententia. Item quidam dicunt, de *senatu*
ire, dici potius, quam è senatu : quod de eo,
 quo inimus dicimus, in : de, cum redimus. Ex *se-*
natu eiectus potius, quam de senatu.

Malè imperant qui dicunt, de tabulis quid
 dicere. De tabulis enim is dicit, qui eas laudat,
 aut culpât : è tabulis is dicit, qui quod est in
 his scriptum, recitat è scripto, quæ pronuntia-
 antur.

A capite demta quæ vocant, malè appella-
 nt, quod sunt de capite demta, non à capite.
 Ad caput additum rectè dicitur, si est extra
 caput quod additur.

Qui transcribunt tabulas, non descri-
 bunt, sed exscribunt, qui quales sunt scribunt,
 id est, tribuunt. ✕

A scena, venit spectator : è scena venit,
 qui egit. Contrà spectator è theatro : à
 theatro actor. De scena loquitur, qui de ea
 bene an malè ornata sit, loquitur : In scena
 pronuntiat, qui hoc idem subtilius vult dicere,
 non in scena, sed pro scena dicit, pronun-
 tiare actorem in scena significanter Græcè dici-
 mus. ✕ E scena actor exit, venit in pulpitem,
 ac vestibulum : in scena itaq; actor est, cum eo
 venit.

Prodi-

Prodire dicimus, qui domo excedit : Pro-
cedere qui eo quod ducit producere.

Pro rostris dici oportet, cum is qui concio-
natur, his dicit, qui ante rostra sunt. Pro ro-
stris enim & ante, idem sunt.

In rostra ascendit, è rostris descendit : de
rostris dicit, qui ea eiusmodi sint, dicit. ✚

In concione stat, è concione venit, de
concione dicit.

Inscribunt quidam literis, Datae è Gallia:
Item, Datae in Roma viciose : nam sic dici
oportet, In Gallia, & Romæ. Dantur enim
in loco, afferuntur è loco : sequitur vt dentur
in Gallia, & Romæ.

Agellii.

Adoptatio dicitur, quod per pratorē fit :
Arrogatio, quod per populum.

Auarus appellatus, qui auidus aris est.

Locuples, qui multas possessiones tenet.

Lex est generale iussum populi aut plebis,
rogante magistratu. Plebiscitum est lex,
quam plebs, non populus accipit.

Rogatio est, siue cum populus, siue cum
plebs rogatur, siue quod ad vniuersos pertinet,
caput ipsum, & origo, & quasi fons.

Popu-

Populus est, in quo omnis pars ciuitatis, omnesq; eius ordines continentur. Plebs ea dicitur, in qua gentes ciuium patritiæ non insunt.

Qui mentitur, ipse non fallitur, sed alterum fallere conatur: Qui mendacium dicit, ipse fallitur. Qui mentitur, fallit quantum in se est: Qui mendacium dicit, ipse non fallit, quantum in se est. Ita Nigidius.

Necessitudo dicitur pro eo, quod necessum est. Necessitas pro iure officioq; obseruantia affinitatisq;.

Errare dictum est, ὁποῦ ἔρρεῖν. Hallucinari ex eo, quod Græcè dicitur ὁ λύειν.

Qui unum quid maturè transigit, is prosperat: Qui multa simul incipit, neq; perficit, is festinat.

Vani dicuntur, non (vt vulgus dicit) desipientes aut hebetes, aut inepti: sed vt veterum doctissimi dixerunt, mendaces & infidi, & leuia inaniaq; pro grauib; & veris astutissimè componentes. Stolidi vocantur non tam stulti, & excordes, quàm tetri, & molesti, illepidi, quos Græci μωχθηρὸς, καὶ φρονημὸς dicunt.

Venæ suapte vi immobiles sunt, & sanguinis tantum demittendi gratia explorantur. Arteriæ motu atq; pulsu suo habitum & modum febrium demonstrant.

119

VOCVM ALIQVOT
APVD TERENCEM
EXPLICATIO.

E veteribus membranis.

HEus, Ohe, Eho, Ehodum, *vocandi.*
Antehac, Quoad, Posthac, *temporis.*
Vsqum, Vspiam, Nusquam, Quo-
piam, *loci.*

Amâbo, Sodes, Hem, Mea tu, *blandi-*
entis.

Pol, Aedepol, Castor, Hercle, *iurandi.*

Eu, Euge, Eia, Age, Agedum, *hortandi.*

Nullus, *pro non.*

Vtut, *qualitercunq.* Vbiubi, *ubicunq.* Cuicunq,
cuicunq.

Hem, Heu, *dolentis.*

Hui, Phy, Papæ, *admirantis.*

Vaha *deridentis vel indignantis.*

Atat, *expauescentis.*

Ha ha hæ, *deridentis.*

Heu heu, au au *flentis.*

Nequidquam, *frustrâ.* Neutiquam, *nullo*
modo.

Itidem, *similiter.*

Apprimè, *valde.*

Atqui, *certè.*

Potis est, potest : Pote, potes.

Etsi, tamen si, pro, quamvis.

Qui, quare vel quomodo.

Quam, quantum.

Maxime, sæpe pro libenter.

Eccum, ecce eum vel ipsum.

Ecca ipsa, ecce ea ipsa.

Hicce, pro hic : hiccine, pro hicine : hñce,
pro hij : istoccine, pro istone : huiusce,
pro huius : hñscine, pro hñsne.

Illaclon', pro illaclone.

Malum, interiectio.

Tute, tuipse.

Scelus, quandoq; pro seclusto.

Periculum, pro experientia.

Res, pro prædij vel utilitate.

Facinus, quandoq; factum.

Mala, maxilla.

Dica, scedula.

Angiportum, via arcta.

Occipio, incipio.

Cello, tardo.

Faxo, Faxim, pro faciam vel fecerim : faxint,
facient, fecerint.

Dedo, do : dedim, dabo : duint, dent.

Sies, pro sis : Sient, pro sint.

Face, pro fac. Adduce, pro adduc.

Mitte, pro dimitte, Rogo, pro interrogo.

Offen-

Offendi, pro inueni.
Mane, pro ausculta.
Opperior, expecto.
Percontor, inquiero.
Matureo, accelero.
Obtundo, eneco, de magna molestia.
Concedo, obædio.
Exigo, expello & sperno.
Arcessor, vocor.
Vereor, timeo : Reuereor, obseruo.
Calleo, callidè scio.
Abnuo, nego & subtraho.
Refello, contradico.
Gannit, latrat, inaniter loquitur.
Disperij, per deos perij.
Posterdie, pro postridie, hoc est, postero die.
Astu, astutia vel prouidentia. Astu, pro ciuitate.
Miserè interdum pro immoderatè.
Præuiso, videre desidero.
Sedulo, intentè, utiliter, studiosè, ex animo, sine dolo.
Ambages, verba frustratoria. Phaleræ, insidiosa.
Clientela, seruitium vel multitudo clientum.
Conclamatum, satis dictum.
Faceßere, libenter & cum desiderio facere.
Id propterea, propter id.

Ostentare, vanè se iactare vel ostendere.

Propediem, breui vel citò.

Diem, breue tempus; Aetatem, tempus longum significat aduerbialiter.

Debacchari, furere, à furore non cessare.

Despicatus, despectus.

Aerumna, molestia vel miseria.

Flocci facere, contemnere, despicere.

Lacessere, prouocare.

Suffarcinatus, succinctus.

Iurandum, pro iusiurandum.

Exemplum facere, id est, poenam constituere.

Potesse, potis esse, posse.

Quis pro qui. Quis pro quæuis. Quisnam pro quenam.

Sycophanta pro comedone.

Succenturiatus, sub centuria positus.

FINIS.

INDEX

INDEX DIFFEREN- TIARVM.

A.

A prepositio	116	Additus	53
Abduci	71. 72. 78	Adduci	55
Abgregare	105	Adeo	104
Abitus	61	Adgregare	105
Aborsus, abortus	47	Adimere	20
Abrogans	8	Adiutor	75
Abconsum esse	53	Admirari	47
Absolvere	84	Admouere	54
Abpulsus	10	Adnunciare	55
Aburdum	73	Adolescere	50
Abuti	63. 79.	Adoptatio	117
Accersere	60. 78	Adoriri	73
Accidit	50	Adportare	55
Accipere	11. 85	Adrogans	8
Accommodare	7	Adscripti	104
Accusator	86	Adscriptitij	104
Aceratum	44	Adfita	59
Acerbus	61	Adsuescere	50
Acerosum	44	Aduerbia temporis	68
Aceruus	61	Aduerbium	12
Acuere	13	Aduersarium	13
Acus	103	Aduersum te, aduer-	
Ad	104. 110	sus te	62. 63
Ad in compositione	57	Aduocare	53
		Aduo	

INDEX.

Aduocatus	83	Alimonia	ibid.
Adytus	58	Aliquando	22. 48
Aedes	89	Alitudo	12
Aeditimus	80	Alius	61
Aedituus	ibid.	Alligare	74
Aeger	12	Alloqui	59
Aegritudo	42. 65	Altaria	88
Aegrotatio	ibid.	Alter	61
Aegrotus	12	Altum	52
Aemulatio	35	Aluus	60. 102
Aequabile	13	Amare	23
Aequale	ibid.	Amator	43. 64
Aequanimitas	78. 79	Ambaruales	103
Aequitas	71	Ambitio	104
Aequor	115	Ambitus	ibid.
Aestas	5	Ambulare	13
Aestus	ibid.	Amburbiales	103
Affatim	55	Amens	105. 109
Afficere	52	Amicus	68
Ager	99	Amoliri	ibid.
Agere	76. 78. 114	Amor	23. 66
Aggredi	73	Angues	88
Agilis	21	Anima	21. 27
Alicer	85	Animaduertere	85
Albus	2. 58. 90	Animal	10
Alere	23. 39	Animans	ibid.
Alienus	8	Animus	21. 27
Alimentum	12	Animositas	86
		Anna-	

INDEX.

Annales	94	Argumentari	86
Annotare	16	Argumentum	63
Annuere	15. 36. 38	Armenta	88
Annunciare	55. 84	Arquus	25
Antipedes	59	Arrogantia	15
Antiquior	26	Arrogatio	117
Antiquus	ibid.	Arterie	118
Antiquum	2	Arundo	56
Apertè	85	Affer	61
Apparere	62. 98	Afficere	55
Appellare	18	Affortare	84
Aptum	22	Affecula	4
Apud	104	Affequi	56
Aquaticus	57	Afferere manu	114
Aquilo	104	Afiduum	103
Aquilus	ibid.	Afiduus	ibid.
Aquosus	57	Affolet	67
Aquulus	104	Affum	13
Are	88	Astruere	49
Aranea	7	At	104
Araneus	ibid.	Auarus	41. 117
Arbitrarium	104	Audacia	41
Arbitrium	ibid.	Audax	4
Arbor	50	Audentia	41
Arbos	ibid.	Auellana	89
Arceffere	60	Auena	50
Arcus	25	Aufferre	20. 24. 63
Arguere	51	Augurium	28

INDEX.

Auguro	88	Cadere	14.
Auguror	ibid.	Calare	35
Auidus	41. 105. 117	Castus	91
Aurum	111	Calabrá	106
Auspicium	28	Calamitas	75
Auxilium	84	Caligaris	80

B

Balsamum	89	Caligarius	ibid.
Barba	ibid.	Camuri	89
Barbara locutio	13	Candidus	2. 18. 90
Barbarissimus	ibid.	Carcer	90
Bardus	105	Carceres	ibid.
Basia	71	Castitas	38
Beatus	11	Cauere	36
Bellum	15. 36	Causa	4. 15. 87
Beneficidrij	105	Cedò	22
Beneuolus	78	Celare	35
Bidental	8	Celer	21
Bona	87	Celeritas	54. 98
Bona pradia	ibidem.	Celerius	5
Boni	ibidem	Cellarium	90
Bonitas	78	Censere	106
Bonus	20. 74	Censio	ibid.
Breue	82	Censores	ibid.
Bustum	93	Censui agri	ibid.
		Cepit	48
		Certamen	22. 72
		Certatio	ibid.
		Certum	19

C

Ceruiæ

Ceru
Cessa
Cest
Chil
Chi
Cibi
Cilo
Ciro
Ciro
Ciro
Citi
Ciu
Ciu
Cla
Cla
Cla
Cla
Cle
Cli
Cli
Ch
Ch
Co
Co
Co

INDEX.

14	Cervix	90	Cœruleum	14
35	Cessare	71	Cœrulum	ibid.
91	Cestus	91	Cogitare	28
06	Chilones	82. 105	Cognitor	83
75	Chirographum	86	Cohum	105
80	Cibus	64	Coire	15
id.	Cilones	81. 105	Colloquium	114
89	Circum	110	Columbæ	50
90	Circumpedes	59	Comedo	107
90	Circumspicere	74	Comedus	ibid.
id.	Circus	31	Comes	4
38	Citius	5	Cominus	5
36	Ciuita corona	110	Comitia	106
87	Ciuitas	28. 102	Commereri	77
22	Clades	75	Commerui	65
35	Clam	20	Committtere	16
21	Claritas	17	Commodare	7
98	Claritudo	ibid.	Commodus	20. 69
5	Clemens	63. 75	Commouere	54
90	Cliens	4	Communitas	17
06	Clipeum	80	Communis	ibid.
id.	Clupeum	12	Comparare	55
id.	Clypeum	ibid.	Comparia	48
id.	Clypeus	80	Compendium	12
8	Coarguere	51	Comportare	55
72	Coera	106	Comptum	105
id.	Coenacula	ibid.	Concedere	9. 35
9	Cœpt	48	Concinere	105
42			Con-	

INDEX.

Cup
Cup
Cur
Cur
Cur
Cur
Cur
Cur
Cur
Cur
Cur
Cur

Da
Dam
Dam
Dap
Dar
De
Dec
Deci
Deco
Deco
Decu
Dede
Dede
Dedi

INDEX.

Cupido	23. 35	Deduci	55
Cupiditas	35	Deduco	14. 62. 70. 91
Cur	1	Deficere	73
Curā	16. 63. 70. 79	Defungi	50
Curatio	63. 70	Delator	61
Curia	106	Delectio	59
Curia	ibid.	Deliberare	28
Curtiales	ibid.	Delictum	1. 59
Curiata comitia	ibid.	Deliratio	79
Cursare	77	Delubrum	8. 83
Curules	106	Deluere	62

D

Da	22	Demens	109
Damnatus	53	Denunciare	55
Damnū	12. 65. 113	Denunciatio	72
Dapes	91	Deponere	85
Dare	65	Deportare	55. 84
De	115. 117	Deprecari	61
Decens	20	Derectum	62
Decidere	14	Deridere	74
Decor	2. 20	Deserere	73
Decorum	2	Desertus	61
Decus	2. 18	Desiderare	4
Dedecorare	76	Despicere	35. 68. 91
Dedere	64. 65	Despondere	64. 74
Dedicatum	6	Destrictus	85
		Deterior	98
		Deterius	30
		Detrimentū	12. 87. 113

Deum

INDEX.

Deunx	50	Disimulo	91
Dicere	5. 86	Distrabere	14
Diceres, dicêris	47	Diuellere	ibid.
Dicta	37	Diues	11. 113
Diduco	62. 91	Diui	91
Diecula	84	Dimidium	48. 72
Die quarta, Die quar-		Diuinè	81
to	40	Diuinitus	ibid.
Dies	84	Diunx	50
Dies festi, profesti	32	Docere	75
Dignitas	34. 50	Doctus	28
Dij	91	Dolare	71
Dilator	61	Dolor	66
Diligentia	16	Dolus	71
Diligere	23	Dona	92
Diluere	62	Donare	52
Dimidiatum	48	Donum	10. 51
Dimidium	72	Draco	88
Directum	62	Dryades	46
Discedere	68	Dubium	13
Discere	75	Ducere	70. 75
Disciplina	20	Duci	71. 72
Discrimen	59	Durè	64
Disertus	61	Duriter	ibid.
Dispendium	12		
Disponere	6		
Disquirere	68		
Disimulare	38		
		E	
		E præpositio	116. 117
		Eborea	

Ebo
 Ebo
 Ebr
 Ebr
 Ebu
 Ecce
 Ecqu
 Edic
 Educ
 Educ
 Effen
 Effen
 Effic
 Egre
 Ehò
 Eleu
 Elig
 Eling
 Eling
 Eli
 Eloq
 Eloq
 Eloq
 Eloq
 Elux
 Emin
 En
 Enasc

INDEX.

91	Eboreum	80	Eniti	49
14	Eboratum	ibid.	Eo, Eō	56
ibid.	Ebriofus	43	Επιχρηδιον	92
113	Ebrius	ibid.	Επιταφιον	ibid.
91	Eburnum	80	Epula	91
8. 72	Ecce	61	Ergastulus : um,	46
81	Ecquādo	60	Errare	118
ibid.	Edicere	78	Erratica	19
50	Educare	23. 46	Erraticium	ibid.
75	Educere	46	Erraticum	ibid.
28	Efferre	59. 64	Erratio	16. 74
71	Efferri	59	Erratrix	16
66	Efficere	63. 67	Error	19. 74
71	Egregius	105	Exacuere	13
92	Ehō	56	Exanimatus	66. 77
52	Eleuare	52	Exanimus	ibid.
0. 51	Eligere	44	Excoctum	113
88	Elinguatus	17	Excubia	92
46	Elinguis	ibid.	Exequie	48
13	Elixum	113	Exercitatus	47
0. 75	Eloquens	114	Exercitus	ibid.
1. 72	Eloquentia	17	Exiguum	12
64	Eloqui	59	Exolescere	50
ibid.	Eloquium	17	Exorare	97
	Eluxit	55	Exorator	75
	Eminus	5	Expectare	62. 67
	En	61	Expectatio	70
6. 117	Enasci	54	Expedire	84
borea			Exper-	

INDEX.

Experrectus	8	Factiosus	ibid.
Expertus	ibid.	Facultas	9
Expirare	56	Fastuca	107
Expleri	25	Falsum	69
Explorator	107	Falsus	66
Exportare	55	Fama	7. 101
Exscribere	49	Familia	72
Exterraneus	107	Familiares, Familiari-	
Externus	8. 107	um	18
Extillari	79	Fanum	8. 83
Extinguere	39	Fas	92
Extorquere	74	Fastus, i; Fastus, us:	
Extraneus	8. 107	1. 62	
Extrarius	ibid.	Fastum	26
Extruere	49	Feci	65
Exultatio	54	Felix	5
Eu	56	Feralia	107
Euenit	50	Fere	22
Euocare	53	Feria	107
		Ferrex	19. 26
F		Ferre	63. 64
		Ferri	64
Facere	63. 114	Ferus	19. 26
Facetus	71	Festinare	14. 40. 110.
Facies	5. 27	Festum	26 (118
Facilis	75. 78	Fidelis	22. 75. 76
Facilitas	9. 73	Fidentia	42
Factio	107	Fides	61. 71
		Fidis	

Fid
Fid
Fid
Fig
Fin
Fit
Flab
Flag
Flan
Flau
Flum
Fluu
Foct
Foen
Foen
Foen
Foen
Ford
Forc
Fore
Forf
Fori
Form
Form
Form
Fors
Forti
Forti

INDEX.

Fidis	61	Fortuna	77.87
Fiducia	69	Fortunatus	5. 11
Fidus	12. 75. 76	Foruicapes	93
Figura	19. 34. 86	Fragrare	37
Fingitur	67	Frater	3
Fit	ibid.	Fremere	46
Flabra	92	Fremitus	60
Flagrare	27. 92	Fremor	ibid.
Flamen	92	Frendere	46
Flauum	60	Frequentia	3
Flumen	1	Fretum	115
Fluuus	ibid.	Frondeum	92
Fœtum	34	Frondosus	ibid.
Fœnebris	107	Frumenta	95
Fœneratores	ibid.	Fuerimus, fuerimus	47
Fœnum	ibid.	Fulgor	7
Fœnus	38. 107	Fulgur	29
Fora	46	Fulgurritum	ibid.
Forcipes	93	Fulmen	ibid.
Fores	ibid.	Fultio	17
Forfices	ibid.	Futura	ibid.
Fori	46	Fundere	93
Forma	19. 34. 65	Fungi	50
Formido	10. 43	Funus	93
Formositas	50	Furaciter, furtim, fura-	
Formosus	20. 93	tiue	6
Fors fortuna	26. 77	Furiatus	ibid.
Fortis	21	Furiosus	ibid.
Fortitudo	9	Furores	

I N D E X.

Furor	42	Gremium	58
Furum	60	Grex	73. 87
Fuscus	2	Gutta	15

G

Gallicus	13
Gallus	ibid.
Gaudere	64. 43
Gaudium	54
Generosus	14
Genitrix	24
Gens	15. 56.
Genus	56. 72
Gerere	114
Germanus	3
Glacies	13
Globus	31
Gloria	18
Gloriator	8
Gloriosus	ibid.
Glorius	ibid.
Gnaritas	70
Gnatus	15
Grandis	11. 69
Grassari	58
Gratia	52
Gratulari	56. 69

H

Habena	50
Habere	10
Habitus	61
Heredium	108
Heres	ibid.
Hallucinari	118
Harundo	56
Hasta	113
Hebescit	Hebetscit
	22
Hem	61
Herbidus	57
Herbosus	ibid.
Here	83. 108
Heri	ibid.
Hen	56
Heus	ibid.
Hic	7
Hirudo	56
Hirundo	ibid.
Hispanienses	80
Historia	94
Hodie	

INDEX.

Hodie	84	Illuuias	54
Homonymia	11	Illuxit	55
Honestas	50	Immanis	12
Honesti	87	Immemor	94
Honestum	65	Imitatio	35
Honor	18	Impages	108
Honustus	97	cū imperio esse	106
Hora	50	Impius	36
Horrendum	24. 53	Impugnare	2
Horrere	4	Impulsor	75
Horridum	24. 53	Imum	6
Hortari	76	In 16. 53. 108. 110.	
Hospes	51	117	
Hostia	22. 94	Inambulare	13
Hostis	108. 112	Incertum	ibid.
Humidum	93	Inchoare	20
		Incipere	ibid.
		Indicare	71
		Indigenæ	59
lactura	12	Indigenes	ibid.
laculum	113	Indigetes	59. 98
lanua	93	Indocile	94
Idoneum	22	Indoctum	ibid.
Ieiunitas, Ieiunium	17	Industria	86
Ignarus	94	Ineptum	73
Ignominia	19	Ineptus	66
Ignoscere	9. 35	Infamia	19
ille	7	Insector	19. 108

K

Infelix

INDEX.

Infelix	66	Intertrimentum	87
Insensus	94	Intro	82
Infimum	6	Intus	ibid.
Ingluuias	54	Inuenire	11
Inimicus	94	Inueniri	67
Iniuria 21. 29 72.	84	Inuenustus	66
Inniti	45	Inuestigare	86
Innocens	44	Inuidentia	42
Innocuus	ibid.	Inuidia	ibid.
Inolescere	50	Inuocare	53
Innuere	15. 36	Inuolare	12. 102
Inquirere	4	Ipsē	51
Insania	42	Ira	74
Inscitum	78	Iracundia	66. 74
Inscius	13	Iracundus 14. 43.	76
Insimulare	15	Iratius	ibid.
Insita	59	Ire	64
Insomnia	81	Is	7
Inspicere	55	Iste	7. 51
Instar, Adinstar	50	Iudicare	78
Instruere	49	Iudicia contaminata	
Insuescere	50		84
Intelligere	62. 85	Iudicia corrupta	ibid.
Interdicere	78	Iudicium	84
Interficere	9	Iugulare	9
Interire	23	Iurgium	30
Interpres	86	Ius 71. 72. 88. 92.	94
Interrogatio	68	Iustus	63
		Inuenis	

INDEX.

Iuuenalitas	32. 58	Laudatio	23
Iuuenta	ibid.	Laurus	103
Iuuentus	ibid.	Laus	18. 22
L		Lautus	71
		Legare	59
Labiones	82	Legere	44
Labium	47. 71. 82. 94	Leges	94
Labrum	ibid.	Leges funebres	107
Lacer	85	Legiones	95
Lacerare	76	Legumen	ibid.
Lactare	95	Lepor	55
Lactere	ibid.	Lepidus	71
Lacus	112	Lepus	55
Lesio	84	Lenitas	73
Latari	56. 43	Lex	65. 94. 111. 117
Lanio	80	Liberale	65
Lanista	70	Liberalis	74
Lanius	56. 43	Liciui	89
Lapis	22	Ligare	59. 74
Large	81	Ligula	82
Largiter	ibid.	Lingula	ibid.
Largitas	58. 81	Liquor	94
Largitio	ibid.	Linquor	ibid.
Lassus cura	67	Lis	20. 30
Latere	53	Litare	25
Laudare	64. 71	Littora	99
Laudare coram	72	Locuples	11. 117
Laudare in os	ibid.	Locus	70
K 2		Lon	

INDEX.

Longinquitat	81	Matrimonium	96
Longinquum	4	Matrona	41. 95
Longitudo	81	Maturare	110
Longum	4	Medicamentum	1
Loquax	114	Medicor	95
Loquela	4. 114	Meminiſſe	40
Loqui	5. 59. 114	Memini me facere	49
Lucens	59	Memini me feciſſe ibi.	
Lucibile	ibid.	in Memoriam redi-	
Lucidum	8	gere	40
Lucus	ibid.	Memorioſe	5
Ludere	73	Memoriter	ibid.
Luminofum	8	Menda	79
		Mēdacium dicere	40.

M

		118	
Magnus	11	Mendax	102
Mator	69	Mendicus	113
Melum	73	Mendum	79
Mancipia	72	Mente captus	109
Manubie	31. 88. 109	Mentiri	40. 118
Manuprecium	114	Mercatura	30
hanc Manum, has Ma-		Merces	114
uus	51	Merere	7
Mater	24	Merceri	7. 77
Materfamilias	41. 95	Meretrix	24
Materia	21	Merx	30
Materies	ibid.	Metior	95
		Metor	ibid.
		Metue-	

INDEX.

Metuere	64. 68. 79	Munificus	80
Metus	10. 43. 102	Munus	10. 43. 102
Minoris	47	Murmurare	27
Mirari	ibid.	Mussare	ibid.
Miserari	44. 109	Mutilare	76
Misereri	ibid.	Mutuo dare	59
Moderari	13	Mutuum	38
Modestia	65	Myrtetum	95
Modestus	75	Myrtus	ibid.
Modo	109		
Modulari	13		
Modus	109		
Monere	2. 76		
Monimenta	95		
Monstrum	3. 29. 34		
95.			
Monumenta	95		
Morata	32		
Morbus	39		
Morigera	32		
Morosa	ibid.		
Mulstra	95		
Mulstrale	ibid.		
Muliebri	58		
Mulierarium	ibid.		
Multo	37		
Mulum	45		
Munifex	80. 105		

N

Naiades	96
Nanus	21
Narrare	5
Nasce	54
Natare	38. 73
Natio	15
Natus	ibid.
Ne	54
Necare	9
Necessitas	36. 81. 118
Necessitudo	ibid.
Nefandum	86
Nefarius	36. 86
Nemo	19. 56
Nescius	13
Nictare	38
Niger	

INDEX.

Niger	2	Obsecrare	ibid.
Nihil	56. 83	Obsequi	56. 64
Nibili	ibid.	Obsequium	64
Nimbi	96	Obsides	110
Nix	13	Obsidionalis corona	
Nobilis	14	ibid.	
Nocens	36	Obsidium	113
Nomen	4	Obtestari	66
Nominare	18	Occidere	9
Nonnunquam	22	Oculiè	20
Noscere	63	Oculatum	109
Notare	16	Oculissimum	ibid.
Nouare	14	Oculus	110
Nouissimum	6	Odium	101
Noxa	10. 37. 96	Odoratum	97
Noxia	ibid.	Odorum	ibid.
Nullus	19. 96	Offector	19. 108
Nunciare	55	Offerre	78
		Officium	88
		Olea	96
		Oleum	ibid.
Ob	110	Olim	48
Obsides	ibid.	Oliua	96
Obiurgo	2	Oliuum	ibid.
Obligatus	13. 85	Omen	29. 65. 87
Obloqui	59	Omne	45. 102
Obniti	45	Omnes	19
Obnuntiare	74	Oneratus	97
		onus	

INDEX.

Onus	11	Os	5. 27
Onustus	97	Osculum	25
Opem ferre	65	Ostentū	3. 29. 34. 111
Opera	76. 97	Ostium	93
Operæ	97	P	
Opes	ibid.	Pabulantia	51
Opinio	7	Pacta	37
Opis	97	Palam	67. 74. 85
Opitulari	65	Palumbes	50
Opobalsamum	89	Palus	112
Ops	97	Parcere	74
Oportet	67	Parens	73
Oporiunt	69	Parere	62. 98
Opprimere	39	Parfi	5
Oppugnare	2. 84	Partem, Partim	62
Opulens	11	Particeps	87
Opulentus	113	Paruum	12
Opus	97	Pascentia	21
Ora	39. 50	Pascere	39
Oræ	39	Pasim	51
Orare	74. 67. 78.	Patens	97
	83. 97	Pratrij dij	98
Oratio	15. 63	Patrocinium	15
Orator	75	Patronus	73. 83
Orba	110	Patruelis	77
Ordinare	6	Patuli	89
Ordo	70. 73	Patulum	97
Oreades	96	Pauens	
	K 4		

INDEX.

Pauens	98	Perimere	9
Pavidus	ibid.	Perire	23
Pavor	10. 43	Peritus	28
Pauper	113	Pernicies	19
Peccatum	1	Pernicitas	43
Peccavi	65	Pernix	98
Pecua	98	Perpetuum	69
Pecuaria	ibid.	Persequi	56
Pecuniosus	11. 113	Perscuerantia	ibid.
Pedale	7	Persuadere	72
Pedule	ibid.	Pertinacia	31
Peior	98	Petere	67. 99
Peius	30	Picenus	1
Penes	104	Pigere	25. 73. 99
Penetrare	99	Pignora, pignora	50
Penitus	105	Placidus	75
Penus	58. 90	Plantæ	98
Peperci	5	Plantaria	ibid.
Percontatio	68	Plebiscitum	117
Percussum	59	Plebs	118
Percussum	ibid.	Pluris	47
Perditus	84	Plus	37
Perduci	55	Pluuia	96
Perduellis	112	Poculum	48
Peregrinus	ibid.	Podagricus	80
Perferre	64	Podagrosus	ibid.
Perfuga	7	Pœma, poësis, poëti-	
Periculum	19	ce, poëticum	11. 28
		Polire	

INDEX.

Polire	14	Pradicare	71
Polliceri	98	Praeudicium	83
Pollicitatio	67	Praelim	15. 36
Pomaria	82	Premium	61. 114
Pometa	ibid.	Praemonere	54
Pompa	87	Præparare	15
Pone, ponē	99	Pras	114
Populati	83	Præsentia	70
Populi	98	Præsidium	14. 110. 113
Populus	98. 118	Prætereā	55
Portentum	3. 29. 34	Prauaricator	86
	110	Prauerbium	12
Porticus Pompeij, id,		Precari	61
iana	2	Precium	ibid.
Portus	100	Primores, priores	27
Poscere	60. 67. 99	Primus, prior	61
Posidere	10	Privatum	11
Posterior	61	Prauum	73
Postremus	ibid.	Pro, præpositio	117
Postulare	60. 67. 68	Probatuſ	36
Postulatio	76	Frobuſ	75
Potens	11	Procedere	117
cum potestate eſſe		Procul	52
	106	Procurator	83
Potio	48	Prodere	73. 84
Præda	1. 31	Prodigiū	3. 29. 34. 95
Prædes	87	Prodire	117
Prædia	ibid.	Proſiteri	23

INDEX.

Profligatum	84	Quando	82
Proloqui	114	Quantivis	69
Promissio	67	Quantumvis	ibid.
Promittere	58	Quare	1
Properare	14. 40.	Quarto	33
	110. 118	Quartum	ibid.
Proprium	11	Quatenus	6. 111
Prosum	71. 77	Quatinus	ibid.
Prosequi	56	Querela	7
Prospicere	42. 74. 78	Querimonia	ibid.
Prostibula	24	Quondam	48
Proxima	70		
Prudentia	ibid.	R	
Pudere	25. 52. 73. 99	Rapina	1. 72
Pudicitia	38	Raptio	72
Pudor	66. 68	Raptus	ibid.
Pugna	20	Ratio	4
Pugnare	2	Rebus manum impositum	67
Pulcritudo	50	Recidina	81
Purgare	76	Recipere	55. 84. 85
Putare	67. 3	Reddere	78
Pusillum	12. 82	Rediviva	81
		Refutatio	79
Q		Regale	16. 112
Querere	4. 15. 33.	Regium	ibid.
	48. 64. 74.	Religio	30
Queritare	64	Religiosum	111
Quando.	60. 83	Reliquis	

INDEX.

82	Reliquie	93	S	
69	Remedium	1		
id.	Renunciare	55	Sacer	51
1	Reperire	11	Sacellum	8
33	Repulſus	10	Sacrificare	25
id.	Requieſcere	71	Sacrum	111
1	Requirere	33	Scuus	75
d.	Reſcire	76. 78	Sal	100
7	Reſciſcere	78	Sales	ibid.
d.	Reſpicere	42. 55	Salubre	16
8	Reſ relinquere	67	Salum	100
	Reſtarius	17	Salut tre	16
	Reſtio	ibid.	Sanctum	112
	Reſtituere	70. 78	Sanies	101
	Reuellere	76	Sanus	66
	Reus promittendo	111	Sarcina	11
	Reus ſtipulando	ibid.	Sar inatrix	2
	Ridere	74	Satrix	ibid.
	Ripe	99	Satiari	25
	Rixa	20	Satiatus	2
	Robuſtus	21	Satietas	82
	Rogare	74. 83	Satis	45
	Rogatio	111. 117	Saturatus	2. 82
	Rofaceus	20	Saxum	22
	Rofeus	ibid.	Sciens	10
	Roſtrum	47	Scire	63. 76. 78
	Rumor	7	Scitum	78
	Rura	99	Scitus	10
	Rurſum	71. 77	Sciuis	

INDEX.

Scius	28	Sobrini	77
Scribere	63	Socius	87
Scrutari	15	Socordia	65
Sebum	27	Sodalis	4
Segnitia	65	Sollicitatio	66
Segregare	78. 105	Sollicitudo	66. 79
Seiungere	78	Somnia	81
Sempiternum	69	Sors	86
Sensa	31	Species	12. 20. 101
Sensus	ibid.	Specialitas	12
Sepulchrum	93	Specietas	ibid.
Sequestres	86	Spectare	62
Sermo	4	Spectatus	36
Serò	18	Specula	33. 100
Serpens	88	Speculator	107
Serta	101	Speculum	33. 101
Serti	ibid.	Sperare	67
Sertum	ibid.	Sperata	37
Serui	72	Spes	70
Seruitium	18. 79	Spina	100
Seruitus	ibid.	Spinus	ibid.
Serum	18	Spirare	56
Sidera	115	Spiritus	86
Signa	ibid.	Splendor	7
Silere	9	Spolia	88
Simul	5	Spoliare	76
Simulare	15. 38. 91	Spondere	64. 74. 114
Simus	58. 99	Sponsa	73
		Sponsor	

INDEX.

Sponsor	114	Sufficax	17
Squalleus	99	Suspicior	3
Statio	100	Suspicio	91
Stipulae	89	Suspiciosus	17
Suadere	72	Sustineri	64
Suauium	24	Statura	71
Sub	16	Status	71. 86
Subducere	52. 75	Stilla	15
Subsidium	14. 110	Stillare	79
Sub vineam iacere	112	Stilus	63
Sub vitem hastas iace-		Stirps	82. 100
re	ibid.	Stolidi	118
Sub vitem preliari	112	Strenuus	21
Substruere	49	Studium	20
Subter	58	Syngrapha	86. 87
Subtus	ibid.	Synonymia	19
Suffragia	52		
Sumere	11	T	
Summus	52		
Super	58	Tabus	108
Superbia	15	Tacere	9
Superstitio	30	Tacita	77
Supplicationes	60	Taciturnus	112
Supplicia	ibid.	Tacitus	ibid.
Supra	58	Tecta	77
Supremus	52	Tellus	108
Surripere	12	Temerarius	4. 66
Suscipere	55. 84	Temeritas	54
		Tempa-	

INDEX.

Temperantia	55	Troia	101
Temperatio	ibid.	Truculentus	75
Temperies	ibid.	Turba	3
Templum	8. 82	Turbo	101
Temulentus	66	Turma	95
Tergum	83	Turpare	76
Tergus	ibid.	Turpe	34
Terra	101		
Terribilis	102	V	
Terror	ibid.		
Thensa	87	Vanire	50
Timere	64. 79	Validus	66
Timor	10. 43. 68.	Valli	103
	79. 101	Vallum	ibid.
Tollere	24	Value	93
Torquere	74	Vanum	69. 102
Torrens	54	Vas	114
Torres	ibid.	Ve	61
Totum	45. 102	Vector	51
Tragula	113	Vegetum	32
Transfuga	7	Vchementia	9
Transfigere	84	Velocitas	43. 54
Treis	18	Vene	118
Trepidare	4. 77	Venator	113
Tres	18	Venire	50
Triceni	60	Venter	60. 102
Trigenti	ibid.	Venustas	65
Tristis	75	Verecundia	68
		Vereri	

INDEX.

Vereri	ibid.	Vitte	103
Vergere	93	Vituperatio	18
Veritas	64	Viuens	54
Vestigiator	113	Vinum	ibid.
Vesperna	105	Viuus	69
Verum	19	Vlcus	33. 54
Vetascere	36	Vltio	1
Vetus	2	Vltimum	6
Vetustiscere	36	Vltimus	52
Vexati	83	Vltus	51
Vicinia	17. 81	Vna	5
Vicinitas	ibid.	Vnguentum	27
Victima	22. 94	Vniuersi	19
Victus	64	Vocabulum	4
Vides	69. 86	Vola	102
Vitium	39. 75	Volema	ibid.
Videre	3. 76	Volubilia	21. 102
Videte, Videtote	11	Voluentia	ibid.
Vigilie	92	Voluntas	6
Vigor	9	Voluptas	ibid.
Vindemiator	113	Vrbs	28. 102
Vindicta	1	Vterq;	48
Virtus	9	Vterus	60. 102
Visere	76	Vtile	30
Visitatus	10	Vti	63. 79
Visum	103	Vtriq;	18
Visus	10. 102	Vuiuum	94. 113
Vitare	36	Vultus	5. 27. 65

FINIS.

$$\begin{array}{r} 81 \\ \hline 2291 \\ 9891 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2291 \\ \hline 2291 \\ 2091 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1637 \\ 1629 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1637 \\ 1629 \\ \hline 14 \end{array}$$

... E, v, ...
... it mordendo mea
... meos corporibus malos,
Putrida

BIBLIOTEKA KÓRNICKA

13952

KA